СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ НЭГЭДЭХИ СЕССИ

БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой
ҮНЭН

№ 79 (8605)
АПРЕЛИИН 3
ЧЕТВЕРГ
1958 он

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

Сэн 20 мүнгэн

Колхозно байгуулалтые улам саашань үгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тухай

ХУУЛИ

...ветскэ Союзай Коммунистическэ партиин Цент...ьна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ...ожо, СССР-эй Верховно Соведэй үзэмжэдэ та...н колхозно байгуулалтые улам саашань хүгжөө...машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха ту...асуудал манай орон дотор коммунизм байгуулгын ...гонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ хэрэгтэ ...шухала удхашанартай гэжэ Советскэ Социали...скэ Республикануудай Союзай Верховно Совет ...ино.

...КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Мини...нүүдэй Соведэй зохёожо хараалһан хэмжээ-ябуул...удые колхозно таряашад, хүдэлмэришэн анги, ...ллигенци, бүхы совет арад нэгэн дуугаар һайшаа...жэ энэ асуудалые бүгэдэарадай дунда зүбшэн ...лгэ харуулаа.

...үлэй жэлнүүдтэ Совет гүрэн социалистическэ ...омико, соёл культурaяа хүгжөөхэ хэрэгтээ шэнэ ...амжалта туйлаа. Энээнэй ашаар ажалшадай ажа...ал нилээд һайжараа.

...оммунистическэ парти КПСС-эй XX съездын түү... шиидхэбэринүүдые шууд бэелүүлэн, манай орон ...коммунистическэ общество байгуулгын шуха... шухала зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэ...эрэгтэ совет арадай зохёон байгуулхы үүсхэл ...алые, эршэ хүсыень зорюулна.

...адай ажахыда амжалта туйлаха хэрэгтэ социа...ическэ промышленность, түбхын түрүүндэ хүндэ ...три шиидхэхы ехэ үүргэ дүүргэнэ. Хүндэ инду...хадаа Совет гүрэнэй һүр хүсые бэхижүүлхэ, ...й ажабайдалые улам һайжаруулха үндэһэ һуу...ун.

...мократическа централизмын ленинскэ гол ёһон...ааралдуулан, промышленность, барилга хүтэл...лые ондоо болгоһон ушар социалистическэ эко...ые саашадань түргэнөөр хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ болоо гэжэ СССР-эй Верховно Совет ханангяар ...глэнэ. Энэ хэмжээнэй бэелүүлэгдэһэнэй ашаар ...ышленностьмнай урданайхиһаа һайнаар хүдэлдэг ...ко, арга боломжонуудаа гүйсэдөөр хэрэглэнэ.

...иалистическэ хүдөө ажахы амжалтатайгаар ...эгдэнэ. Оронийе индустриализацилһанай, ле...э кооперативна түсэбэй бэелүүлэгдэһэнэй ашаар ...скэ Союзда түрүү техникэтэй томо социалисти... хүдөө ажахын үйлэдбэри байгуулагдаа. Манай ...дотор колхозно байгуулалтые бии болгожо, бэ...лһэн ушар совет арадай бүхэдэлхэйн-түүхэтэ ...а мүн. Колхозно байгуулалта социализмын тү...үсэн болотороо урган бэхижэжэ, хүдөө ажахын ...дбэриин хүсэнүүдые үзэгдөөгүй ехээр хүгжөөхэ, ...скэ таряашадай ажабайдалыень һайжаруулха, ...урно-техническэ хэмжээень дээшэлүүлхэ арга ...ожо олгоо.

...өө нютагые социалистическэ ёһоор хубилгаха, ...зно байгуулалта бии болгожо бэхижүүлхэ, хү...ришэн анги болон таряашадай холбоо барисаае ...үүлхэ хэрэгтэ машинно-тракторна станцинууд ...тар ехэ үүргэ дүүргээ юм. Совет гүрэнэй гарта ...нно-тракторна станцинууд тон ехэ политическэ, ...хэлэй хүсэн байгаа. Тэдэнэй туһаламжаар та...ад колхозуудта орожо нэгэдээ, оньһожоруулагда...томо социалистическэ хүдөө ажахын булюу һайн ...е ойлгоо. Машинно-тракторна станцинуудаар ...уулан хүдөө ажахыда техникэ олоор нэбтэрүүлэг...мүн шэнэ техникын үндэһөөр хүдөө ажахы шэнэд...убилгагдаа, мэргэжэлтэй һайн механизаторнууд ...хэгдээ, газар, мал ажалай культура дээшэлээ. ...анно-тракторна станцинуудта айхабтар олон ...низаторнууд — тракторист, комбайнернууд, трак... бригадын бригадирнууд, шофёрнууд, заһабари ...мүн техникэ һайн мэдэдэг, ажал хүдэлмэридөө ...ышленна арга методүүдые хэрэглэдэг хүнүүд ...хүмүүжүүлэгдээ. Эдэ хүдэлмэрилэгшэд социа...ическэ хүдөө ажахы байгуулха хэрэгтэ айхабтар ...бьятай.

...3 ондо болоһон КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска ...умэй һүүлээр дэлгэрһэн, хүдөө ажахые эрид дэб...эн түлөө бүгэдэарадай тэмсэлэй ашаар таряан ...ай, мал ажалай продуктнууд нилээд ехээр абта... боложо, колхозно байгуулалтые хүгжөөлгэдэ ...шата эхилһэн байна. Колхозуудай ниитын ажа...рданайхидаа орходоо мүнөө хүгжэлтын дээдэ ...а гаранхай. Колхозно байгуулалтын хүгжэжэ, ...шатада ороһониинь юун дээрэһээ харагданаб ...а, һүүлэй жэлнүүдтэ гүрэнэй зүгһөө ехэ туһалам...үүлэгдэһэнэй ашаар томодхогдоһон колхозууд ...микынгоо талаар урданайхиһаа шадалтай, олон ...эритай, машина, техникээр хангагдаһан ажахы... болоо юм. Колхозуудта мэргэжэлтэй олон поле...д, малшад, механизаторнууд, агроном, зоотех... болон бусад мэргэжэлтэд бии болонхой; колхозуу...лзо доход дээшэлээ, колхознигуудай байдал һай...а.

...олхозуудта орходоо үйлэдбэрээ һайнаар эмхид...гүрэнэй ажахынууд бологшо совхозууд томо со...истическэ ажахы эрхилхэ һайн һургуули, үльгэр ...э колхозуудта харуулаа юм. Хүдөө ажахын ...ктнуудые абажа, орондоо үгэхэ талаар совхо...һүүлэй жэлнүүдтэ нилээд ехэ һуури эзэлдэг бо.... Совхозууд үйлэдбэрийе эрхим һайн ...р эмхидхэхэ, газар таряалан һайнаар эр... талаар, мүн ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын ...тэмсэлдэ саашадаашье колхозуудта үльгэр жэ...харуулжа байха ёһотой.

...өө үедэ эмхидхэлэй-ажахын талаар олонхи кол...дай бэхижээд байхада, машинно-тракторна стан...даар дамжуулан, колхозуудые үйлэдбэриин-тех...э талаарнь хангаха гурим хүдөө ажахын үй...эриин хүсэнүүдые саашадань хүгжөөхэ зорилго...хааралдахаяа болибо. Тиихэһээ байтагай энэ гу...үрүү колхозуудай саашадаа дэбжэхэ гэхэдэнь ...ушарта һаад тойбо татадаг, колхозно үйлэдбэ... арга боломжонуудые эрхим һайнаар хэрэглэхэ ...дэнь колхозуудай, колхознигуудай үүсхэл эдэб...хизаарладаг болонхой. Нэтэл газар дээрэ хоёр ...алистическэ предприятиин — колхоз болон ма...о-тракторна станциин ажахы эрхилжэ байдагай ...аланьулам элеэр, тодоор харагдадаг болонхой. ...ушар үйлэдбэри эмхидхэлгэдэ, техникэ ашаглал...эзэгүй байдал бии болгоно, ургаса таряа дээшэ...ын хойноһоо колхозойшье, машинно-тракторна ...нциншье харюусалгые доошолуулна, хэндээшье ...үй ехэ гаргашада оруулна.

...р бүгэдэ дээрэһээ харахада, колхозуудые үйлэдбэриин-техническэ талаарнь хангаха мүнөөнэй гуримые заатагүй хубилгажа, машинно-тракторна станцинуудые удаа дараагаар заһабарилгын-техническэ станцинууд болгожо, колхозуудта хүдөө ажахын машинануудые худалдаха саг тулажа ерээ. Эдэ хэмжээ-ябуулгануудай бэелүүлэгдэхэдэ, хүдөө ажахые хүтэлбэрилхэ хэрэг шэнэ, урданайхида орходоо үндэр шатада гараха байна. Колхозуудай экономико бүри бэхижэхэ, тэдэнэй хубаагдадаггүй фондонь ехэ болохо, үйлэдбэриие эмхидхэлгэ урданайхиһаа һайжарха, колхознигуудай байдал мүн лэ һайжарха юм.

Заһабарилгын-техническэ станцинууд тракторнууд болон бусад машинануудые заһабарилха, колхозуудые техническэ талаарнь хангаха, колхоз, совхозуудта шэнэ техникэ, запасной часть, горючи болон үйлэдбэридэ хэрэгтэй бусад хэрэгсэлнүүдые худалдаха, тусхай хүдэлмэри колхозуудта хэжэ үгэхэ, колхозуудта үгы машинануудые һөөргэнь бусаахаар тэдээндэ үгэхэ, колхозно үйлэдбэридэ шэнэ техникэ нэбтэрүүлхэ, мүн машина, тракторнуудые харууһалха, ашаглаха талаар наука болон түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые колхозно үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ, тэрэшэлэн механизаторнуудайнгаа мэргэжэлые дээшэлүүлхэдэнь колхозуудта туһа хүргэхэ ёһотой. Тракторнууд болон бусад машинануудые худалдан абаха аргагүй, илангаяа энэ техникые зүбөөр ашаглажа шадахагүй колхозуудтай районуудта тиимэ колхозуудые үйлэдбэриин-техническэ талаарнь машинно-тракторна станцинуудаар гү, али заһабарилгын-техническэ станцинуудаар дамжуулан хангаха гуримые саг зуура үлөөхэ хэрэгтэй болоно.

Промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые ондоо болгогшодол адли машинно-тракторна станцинуудай хубилгагдахада, ажахын социалистическэ системын булюу һайн талань, үйлэдбэриин арга боломжонууд эгээл дүүрэнээр хэрэглэгдэдэг болохо, олониитын зохёон байгуулхы үүсхэл хэшээл, эдэбхинь саашадаа бадаруулагдаха ёһотой. Энэ хубилалта советскэ обществын коммунизм тээшэ дабшалтые бүри түргэдхэхэ байна. Ленинскэ гайхамшагта кооперативна түсэбэй үндэһөөр хүдөө ажахые коллективизацилһанай һүүлээр мүнөө хараалагдажа байгаа хэмжээ-ябуулгануудые бодото дээрэнь бэелүүлгэ социалистическэ хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ шэнэ, онсо шухала удхашанартай, ехэ хэмжээ-ябуулга мүн болохо байна.

Колхозно байгуулалтые улам саашань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тушаа хараалагдаһан хэмжээ-ябуулганууд арадай ажахын хүтэлбэриие һайжаруулха талаар Коммунистическэ партиин ябуулжа байгаа хүдэлмэриин таһаршагүй хубинь мүн.

Колхозно байгуулалтые улам саашань хүгжөөхэ, бүхы социалистическэ хүдөө ажахые дэбжээхэ зорилгоор Советскэ Социалистическэ Республиканууудай Союзай Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

Статья 1. Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй, мүн СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй зохёожо хараалһан, бүгэдэарадай зүбшэн хэлсэхэдээ дэмжэһэн, колхозно байгуулалтые улам саашань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тушаа хэмжээ-ябуулгануудые һайшааха.

Статья 2. Колхозуудай экономическа, эмхидхэлэй хэмжээнэй мүнөө үедэ ехээр хүгжэһысень хараадаа абажа, машинно-тракторна станцинуудые заһабарилгын—техническэ станцинууд болгон хубилгаха шухала гэжэ мэдэрхэ. Машинно-тракторна станцинуудай мэдэлдэ байһан трактор, комбайн болон хүдөө ажахын бусад машинануудые абаха дуратай колхозуудта худалдаха. Худалдажа абаһан трактор, машинануудайнгаа сэнгые тэрэ доронь түлэхэ аргагүй колхозуудта тэдэнэй экономическа шадалайнь зэргээр тоосохо удаан сагай болзор тогтоохо.

1958 онһоо эхилэн колхоз, совхозуудта шэнэ трактор, комбайн, мүн хүдөө ажахын бусад машинануудые худалдаха.

Советскэ Союзай элдэб зононуудай болон районуудай онсо өөрэ зүйлые, тус тус колхозуудай экономикын хүгжэлтын хэмжээе хараадаа абажа, союзна республиканууудай Министрнүүдэй Соведэй тогтооһон болзорто машинно-тракторна станцинуудые удаа дараагаар хубилгаха хэрэгтэй.

Статья 3. Заһабарилгын-техническэ станцинууд гол түлэб иимэ хүдэлмэри хэдэг байха гэжэ тогтоохо: трактор болон бусад машинануудые заһабарилха, колхозуудые техническэ талаарнь хангаха, шэнэ техникэ, запасной часть, нефтепродукт, үтэгжүүлгэ, ургаса таряа угааха хоро болон үйлэдбэридэ хэрэглэгдэдэг бусад хэрэгсэлнүүдые колхоз, совхозуудта худалдаха, колхозуудта үгы машинануудые һөөргэнь бусаахаар тэдээндэ үгэхэ, колхозуудтай договор хэжэ, тусхай мэргэжэлэй зарим янзын болон бусад хүдэлмэри хэжэ үгэхэ. шэнэ техникэ нэбтэрүүлхэ, мүн машина, тракторнуудые харууһалжа ашаглаха талаар наука болон түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые колхозно үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэдэнь колхозуудта туһа хүргэхэ, тэрэшэлэн механизаторнуудай мэргэжэлые һайжаруулха хэрэгтэ хабаадалсаха.

Заһабарилгын-техническэ станцинуудай ажал-ябуулгань ажахын тоосооной үндэһөөр бэелүүлэгдэнэ.

Статья 4. Заһабарилгын-техническэ станцинууд тухай дүрим, мүн машина, запасной часть, горючи, үйлэдбэридэ хэрэгтэй бусад хэрэгсэлнүүдые колхоз, совхозуудта худалдаха хэлсээе СССР-эй Министрнүүдэй Совет баталха.

Статья 5. Үйлэдбэрээ эрхилхэдэнь шухала эрхэ нүхэсэл колхозуудта байгуулхын, ниитынгээ ажахые тэдэнэй саашадаа хүгжөөхын тулада ажал хүдэлмэридөө гаргашалхыень мүнгэн зөөри колхозуудта ехээр урьһалдаг болохо тухай асуудалые хаража үзэхыень СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха.

Статья 6. Машинно-тракторна станцинуудай хубилгагдаһантай дашарамдуулан, колхозуудта хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэлгын мүнөөнэй гуримда, мүн хэлсээндэнь хубилалта оруулха, тиихэдээ хүдөө ажахын хүсэд хүрэхэ продуктнуудаар гүрэнийе хангаха гэжэ хараадаа абаха тухай асуудалые хаража үзэхыень СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха.

Статья 7. Машинно-тракторна станцинуудһаа колхозуудта ороһон механизаторнууд болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые зүбөөр хэрэглэхэ ябадал хангахыень, тэдээндэ анхарал оролдолго гаргажа, таарамжатай түлөөһэ үгүүлхыень СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ВОРОШИЛОВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

...ква, Кремль.
...58 оной мартын 31.

СССР-эй Правительство—ССР Союзай Министрнүүдэй Соведые байгуулха тухай

СССР-эй Верховно Соведэй тогтоол

Советскэ Социалистическэ Республиканууудай Союзай Верховно Совет иигэжэ **тогтообо:**

ССР Союзай Правительство — СССР-эй Министрнүүдэй Соведые иимэ составтайгаар байгуулха:

ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ—**Хрущев** Никита Сергеевич.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо — **Козлов** Фрол Романович.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо — **Микоян** Анастас Иванович.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо — **Косыгин** Алексей Николаевич.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо — **Засядько** Александр Федорович.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госпланай Түрүүлэгшэ — **Кузьмин** Иосиф Иосифович.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо — **Устинов** Дмитрий Федорович.

СССР-эй Гадаадын худалдаа наймаанай министр — **Кабанов** Иван Григорьевич.

СССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министр — **Дудоров** Никслай Павлович.

СССР-эй Дээдэ һуралсалай министр—**Елютин** Вячеслав Петрович.

СССР-эй Геологиин болон газарай баялигые хамгаалха министр—**Антропов** Петр Яковлевич.

СССР-эй Элүүрые хамгаалха министр—**Ковригина** Мария Дмитриевна.

СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр—**Громыко** Андрей Андреевич.

СССР-эй Культурын министр—**Михайлов** Николай Александрович.

СССР-эй Далайн флодой министр —**Бакаев** Виктор Георгиевич.

СССР-эй Оборонын министр—**Малиновский** Родион Яковлевич.

СССР-эй Зам харилсаанай министр— **Бещев** Борис Павлович.

СССР-эй Хэлхеэ холбооной министр—**Псурцев** Николай Демьянович.

СССР-эй Хүдөө ажахын министр —**Мацкевич** Владимир Владимирович.

СССР-эй Дунда зэргын машина бүтээлгын министр—**Славский** Ефим Павлович.

СССР-эй Худалдаа наймаанай министр— **Павлов** Дмитрий Васильевич.

СССР-эй Транспортна барилгын министр— **Кожевников** Евгений Федорович.

СССР-эй Финансын министр — **Зверев** Арсений Григорьевич.

СССР-эй Химическэ промышленностиин министр — **Тихомиров** Сергей Михайлович.

СССР-эй Талха хилээмэнэй хэрэгые эрхилхэ министр — **Корниец** Леонид Романович.

СССР-эй Электростанцинуудай министр — **Павленко** Алексей Сергеевич.

СССР-эй Госпланай Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо — СССР-эй Министр—**Перов** Георгий Васильевич.

СССР-эй Госпланай Түрүүлэгшын орлогшо — СССР-эй Министр — **Зотов** Василий Петрович.

СССР-эй Госпланай Түрүүлэгшын орлогшо—СССР-эй Министр—**Строкин** Николай Иванович.

СССР-эй Госпланай Түрүүлэгшын орлогшо —СССР-эй Министр—**Хруничев** Михаил Васильевич.

СССР-эй Госпланай Таһагай начальник—СССР-эй Министр —**Хламов** Григорий Сергеевич.

СССР-эй Госпланай Таһагай начальник—СССР-эй Министр—**Ишков** Александр Акимович.

СССР-эй Госпланай Таһагай начальник—СССР-эй Министр— **Новоселов** Ефим Степанович.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй советскэ хиналтын Комиссиин Түрүүлэгшэ—**Енютин** Георгий Васильевич.

Ажалай болон салин хүлһэнэй асуудалые эрхилхэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй Комитедэй Түрүүлэгшэ — **Волков** Александр Петрович.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй научно-техническэ комитедэй Түрүүлэгшэ — **Максарев** Юрий Евгеньевич.

Авиационно техникын талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй Түрүүлэгшэ—СССР-эй Министр—**Дементьев** Петр Васильевич.

Оборонно техникын талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй Түрүүлэгшэ — СССР-эй Министр—**Руднев** Константин Николаевич.

Радиоэлектроникын талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй Түрүүлэгшэ — СССР-эй Министр — **Калмыков** Валерий Дмитриевич.

Судна бүтээхэ талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй Түрүүлэгшэ— СССР-эй Министр — **Бутома** Борис Евстафьевич.

Барилгын хэрэгүүдые эрхилхэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ— **Кучеренко** Владимир Алексеевич.

Гадаадын экономическа харилсаа холбооной талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй Түрүүлэгшэ — **Скачков** Семен Андреевич.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Гүрэнэй аюулгүйе сахиха Комитедэй Түрүүлэгшэ — **Серов** Иван Александрович.

СССР-эй Гүрэнэй банкын Правлениин Түрүүлэгшэ—**Булганин** Николай Александрович.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Центральна Статистическэ Управлениин начальник — **Старовский** Владимир Никонович.

СССР-эй Конституциин 70-дахи статьягай үндэһөөр СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй составта союзна республиканууудай Министрнүүдэй Соведэй иимэ Түрүүлэгшэнэр тушаалайнгаа ёһоор ороно:

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ— **Полянский** Дмитрий Степанович.

Украинска ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ— **Кальченко** Никифор Тимофеевич.

Белорусска ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ — **Авхимович** Николай Ефремович.

Узбекскэ ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ — **Мирза-Ахмедов** Мансур Зияевич.

Казахска ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ— **Кунаев** Динмухамед Ахмедович.

Грузинска ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ —**Джавахишвили** Гиви Дмитриевич.

Азербайджанска ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ— **Рагимов** Садых Гаджиряралиевич.

Литовско ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ—**Шумаускас** Мотеюс Юозович.

Молдавска ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ—**Диордица** Александр Филиппович.

Латвийска ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ— **Лацис** Вилис Тенисович.

Киргизскэ ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ—**Дикамбаев** Казы Дикамбаевич.

Таджикска ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ—**Додхудоев** Назаршо.

Армянска ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ—**Кочинян** Антон Ервандович.

Туркменскэ ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ— **Караев** Джума Дурды.

Эстонско ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ — **Мюрисеп** Алексей Александрович.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ВОРОШИЛОВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1958 оной мартын 31.

Атомна, водородно буу зэбсэгэй туршалгые Советскэ Союзай зүгһөө болюулха тухай асуудал тушаа

СССР-эй Верховно Соведэй тогтоол

Атомна, водородно буу зэбсэгэй туршалгые болюулха тухай асуудал арадуудай энхэ тайбан, амгалан байдалда жэл ерэхэ бүри, һара ерэхэ бүри улам ехэ удхашанартай боложо байна.

Мүнөө үедэ туршалгануудые болюулха гэһэн эрилтэ дэлхэйн бүмбэрсэгэй хүн зоной олонхинь табина. Эдэ туршалгануудые болюулха гэжэ арадуудай олон жэлэй туршада оролдожо байгаашье һаань, атомна, водородно буу зэбсэгэй туршалга хэгдэһээр зандаа. Хүн зониие хюдаха, улам шэнэ янза түхэлэй буу зэбсэгүүд бүтээгдэнэ, радиоактивна бодосууд агаарташье, газарай хүрьһэндэшье улам ехээр сугларжа, хүнүүдэй бэе махабадада хоро хүргэжэ, ерээдүй үетэнэй элүүр энхээр ургажа бэхижэлгэдэ аюул тохёолдуулжа байна.

Ядерна туршалгануудые дары, үгэ дуугүйгөөр болюулха тухай атомна, водородно буу зэбсэгтэй гүрэнүүдтэй хэлсэжэ шиидхэхын хойноһоо Советскэ Союз үсэд шангаар, эрид шууд тэмсээ юм. Туршалгануудые болюулха тухай тодорхой дурадхалнуудые һүүлэй жэлнүүдтэ СССР-эй Верховно Совет, Советскэ Правительство нэгэнтэ бэшэ оруулаа. Эдэ дурадхалнуудай үндэһөөр тус асуудалые нэгэ тээшэнь харуулжа, үни хада шиидхэхээр байгаа.

Атомна, водородно бомбонуудые тэһэлжэ туршалгые дары сагаа болюулха тухай СССР, США, Великобритани гурбанай правительствын хоорондоо хэлсээ хэхэдэнь туһалыт гэжэ СССР-эй Верховно Совет 1957 оной майн 10-да Холбоото Штадуудай Конгрессто, Великобританиин Парламентда эльгээһэн хандалгасоогоо США-гэй Конгрессые, Великобританиин Парламентые уряалһан байна.

Нёдондо жэлэй декабрьда болоһон һүүлшынгээ сесси дээрэ СССР-эй Верховно Совет энхэ тайбан байдал тогтоохые эрмэлзэжэ байһан совет арадай шууд хүсэлые, нэгэн һанамжые харуулан, 1958 оной январиин 1-һээ эхилэн атомна, водородно буу зэбсэгэй бүхы туршалгануудые болюулха гэһэн уялга СССР, Великобритани, США гурбан абаг гэжэ дурадхаа һэн.

Гэбэшье, США Великобритани хоёр Советскэ Союзай эдэ бүхы дурадхалнуудыень дэмжээгүй. Энээн дээрэһээ боложо, дэлхэйн бүмбэрсэгэй эндэ тэндэнь урдынхяараал адли атомна, водородно бомбонууд тэһэлэн туршагдаһаар. Энэ ушар хүн зониие олоор хюдаха, бүри аюултай буу зэбсэгэй саашадаа улам түргэнөөр бүтээгдэжэ байһыень гэршэлнэ.

Хаа хаанагүй атомна, водородно буу зэбсэгэй туршалгые болюулха эхи табихые эрмэлзэн, тиигэжэ жэгшүүритэ муухай атомна дайнай аюулые хүн түрэлтэнһөө эсэслэн зайсуулха талаар түрүүшын алхам хэхэ зорилгоор, Советскэ Социалистическэ Республиканууудай Союзай Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

1. Бүхы түхэлэй атомна, водородно буу зэбсэгэй туршалгые Советскэ Союзда хэхээ болихо.

Атомна, водородно буу зэбсэгтэй бусад гүрэнүүдэй парламентнууд мүн лэ өөһэдынгөө оронуудай зүгһөө энэ буу зэбсэгэй туршалгые болюулха талаар али бо-

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта)

СССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси

Атомна, водородно буу зэбсэгэй туршалгые Советскэ Союзай зүгһөө болюулха тухай асуудал тушаа

СССР-эй Верховно Соведэй тогтоол

(Түгэсхэл)

лохо хэмжээ абаха бэзэ гэжэ СССР-эй Верховно Совет хүлеэнэ.

2. Энэ Тогтоолой нэгэдэхи пунктда хэлэгдэһэн зүйлые хүсэндэнь бэелүүлхэ талаар зохихо хэмжээ абахыень, мүн дурсагдаһан туршалгануудые болюулжа, **хаа хаанагүй хэтэ мүнхэдөө атомна, водородно буу зэбсэгэй туршалгые болюулха арга олгохыень** уряалан, атомна, водородно буу зэбсэгтэй гүрэнүүдтэ хандахыень СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха.

Хэрбээ атомна, водородно буу зэбсэгтэй бусад гүрэнүүд саашадаашье энэ буу зэбсэгые туршаха болоо һаань, СССР-эй Правительство атомна, водородно буу зэбсэгэй туршалгые Советскэ Союзай хэхэ, үгы тухай асуудалые өөрынгөө һанаһаар шиидхэхэ байна. Тиихэдээ дээрэ заагдаһан ушарнуудые, мүн Советскэ Союзай аюулгүй байхые хараадаа абаха ёһотой болоно.

Ядерна буу зэбсэгэй туршалгые болюулха хэрэгтэ Советскэ Союзай гаргаһан үүсхэлые бусад гүрэнүүдэй парламентнууд мүн лэ дэмжэхэ бэзэ гэжэ СССР-эй Верховно Совет үнэн зүрхэнһөө найдана.

Советскэ Союзай шиидхэбэридэнь харюу болгон, ядерна буу зэбсэгтэй бусад гүрэнүүд мүн лэ өөһэдынгөө зүгһөө иимэ буу зэбсэгэй туршалгые болюулаа һаань, эб найрамдалые тогтонижоруулха бүхы арадуудай аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ хэрэгтэ бодото, шухала алхам хэгдэхэ гэжэ СССР-эй Верховно Совет гүнзэгы ехээр этигэнэ. Энэ алхам бүхы уласхоорондын байдалые һайжаруулха хэрэгтэ хэлсээнгүй ехэ удхашанартай байха, мүн эб найрамдалай хуби заяанай, хүн түрэлтэнэй ерээдүйн үетэнэй хуби заяанай түлөө эльгэ зүрхөө үбдэн, хододоо һанаагаа зобожо байхаяа хүн зоной болихо ябадалда туһа болохо бэлэй.

СОВЕТСКЭ СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ РЕСПУБЛИКАНУУДАЙ СОЮЗАЙ ВЕРХОВНО СОВЕТ.

Москва, Кремль. 1958 оной мартын 31.

Ядерна зэбсэгэй туршалгые болюулха тухай асуудалаар США-гэй Конгресстэ

СССР-эй Верховно Соведэй Хандалга

Мүнөө үедэ бүхы хүн түрэлтэнэй һанаа сэдьхэл ехээр зобоожо байгаа атомна болон водородно зэбсэгэй туршалгые болюулха тухай асуудалаар Америкын Холбоото Штадуудай Конгресстэ Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совет хандана. Энэ асуудал шиидхэлгэ хадаа Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай, Америкын Холбоото Штадуудай болон Великобританиин хоорондоо үгэеэ ойлголсолгоһоо нэн түрүүн дулдыдаха байна гэжэ СССР-эй Верховно Совет батаар этигэнэ. Эгээл энэ ушар хадаа бүхы оронуудай арадуудай үмэнэ эдэ гурбан гүрэнэй онсо харюусалгатай байһаниие гэршэлнэ.

Мүнөө хүрэтэр боложо байһан ядерна зэбсэгэй туршалгын тохёолдуулжа байһан аюул дэлхэйн олониитын һанаае ехээр зобоожо байһанда Холбоото Штадуудай Конгрессэй, Великобританиин Парламентын анхархыень 1957 оной майн 10-най Хандалга соогоо СССР-эй Верховно Совет дамжуулха аргатай байгаа, тиигээд эдэ туршалгануудые болюулха тушаа хэмжээнүүдые абахын тулада хэлсээ хэе гэжэ дурадхаа бэлэй.

1958 оной январиин 1-һээ атомна болон водородно зэбсэгүүдэй бүхы туршалгануудые болюулха гэһэн уялга СССР, США болон Великобританиин бэе бэедээ даажа абаха тухай дурадхалтай тогтоол СССР-эй Верховно Совет 1957 оной декабриин 21-дэ абаа һэн.

Энэ дурадхалые Америкын Холбоото Штадуудай болон Великобританиин абаһан байгаа һаань, ядерна зэбсэгүүдэй аюулта туршалганууд үни болюулагдаад байха һэн. Зүгөөр, энээгээр США-гэй болон Великобританиин ондоо хараа бодол баримталһан дээрэһээнь энэ асуудалаар мүнөө хүрэтэр үгэеэ ойлголсожо шадагдаадүй байгдана. Тиихэтэй хамта, дэлхэйн бүмбэрсэгэй али нэгэн хубида атомна болон водородно бомбонуудай туршалга хэгдэһээр, тэһэрэлгэнүүд нүерһөөр лэ зандаа. Хүн зониие олоор хюдаха тон ехэ аюултай зэбсэгүүдые түхеэрхэ талаар мүрысөөнэй бүри шанга боложо байһые энэ ушар гэршэлнэ. Ядерна зэбсэгые тэһэлхэ бүри радиоактивна тооһон газарта улам ехээр тунажа, мүнөө ажаһууһан хүнүүдэй болон ерээдүйн үетэнэй махабадада аюул тохёолдуулна.

Ядерна зэбсэгүүдэй туршалгые болюулха тухай асуудалай бүхы дэлхэйн арадуудай гол анхаралда байһаниинь гайхалтай бэшэ ха юм. Олон тоото ниитын ажал-ябуулагшад, олон оронуудай хэдэн мянган элитэ эрдэмтэд, тэрэ тоодо бүхы дэлхэй дээрэ мэдээжэ болоһон Америкын Холбоото Штадуудай эрдэмтэд атомна болон водородно зэбсэгэй туршалгые дары болюулха тон шухала болоо гэжэ заана. Энэ асуудалые хойшолуулжа болохогүй. Юундэб гэхэдэ, туршалгые үргэлжэлүүлээ һаа, хожомоо заһагдашагүй ехэ хохидол гаража болохо гэжэ тэдэнэр хэлэнэ.

Ядерна зэбсэгүүдэй туршалгые болюулха тухай хэлсээнүүдые гүрэнүүдэй хоорондо баталха хүсэд арга мүнөө үедэ бии. Иимэ хэлсээ баталаа һаа тэрээндэ хабаадагшадай нэгэндэншье хохидол ушаруулагдахагүй, ямаршье гүрэн бусад гүрэнүүдтэ орходоо гансаараа булюу байдалтай болохогүй байгаа. Энэ асуудалаар үгэеэ ойлголсоод байгаа һаа, буу зэбсэг хуряаха талаар бүри ехэ хэмжээнүүдые абаха зам нээгдэжэ үгтэхэ байгаа. Буу зэбсэг хороохо бусад асуудалнуудһаа дулдыдангүйгөөр ядерна туршалгануудые болюулха асуудалые шиидхэхэ тухай һанамжануудаа США-гэйшье элитэ политическэ ажал-ябуулагшад болон парламентаринар хэлэнэ.

Атомна болон водородно зэбсэг туршалгые болюулха тушаа хэлсээ түйлаха ябадал үшөө юун дээрэһээ бэлэн байнаб гэхэдэ, мүнөө үедэ миил гурбан гүрэн тиимэ зэбсэгүүдтэй, туршалга хэнэ. Хэрбээ нэгэ хэды сагай үнгэрөөд байхада, бусад ондоо гүрэнүүдэй ядерна зэбсэг хэдэг болоод байхадань, тиимэ туршалгануудые болюулха тухай хэлсээ баталха гээшэнь бүри орёо болохонь лабтай ха юм.

Ядерна зэбсэг туршалгые хаа хаанагүй болюулха ябадалда эхи табихын тулада, тиигэжэ хюдалгата атомна дайнай аюулһаа хүн түрэлтэниие эсэслэн абарха зам тээшэ түрүүшын алхам хэхэ гэһэн эрмэлзэлые хүтэлбэри болгон Советскэ Союзай атомна болон водородно зэбсэг туршалгые болюулха гэһэн шиидхэбэри СССР-эй Верховно Совет абаа.

Бүхы хүн түрэлтэнэй аша туһые хаража, дэлхэйн бүхы оронуудай олон миллион хүнэй хүсэл эрмэлзэлгэдэ харюусаһан энэ үүсхэлые дэмжэхыень Америкын Холбоото Штадуудай Конгрессые СССР-эй Верховно Совет уряална. Энээнтэй нэгэн доро энэ асуудалаар Верховно Совет Хандалгануудые, тэрэшэлэн Великобританиин Парламентда болон бусад оронуудай парламентнуудта эльгээбэ.

Хэрбээ Советскэ Союзай энэ шиидхэбэридэ харюу болгон, ядерна зэбсэгтэй гүрэнүүд—Америкын Холбоото Штадууд болон Великобританиин өөһэдынгөө зүгһөө тиимэ буу зэбсэгүүдые туршахаяа болёо һаань, атомна болон водородно зэбсэгүүдэй туршалгые хаа хаанагүй хэтэ мүнхэдөө болюулха гэһэн асуудал шиидхэгдэхэ болоно. Тиигэбэл, энэмнай атомна зэбсэгүүдые яаралтайгаар түхеэрхэ ябадалые болюулха, бүхы арадуудай аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ хэрэгтэ шухала туһа нэмэри болохо бшуу. Иимэ хэмжээн абтабал, уласхоорондын бүхы оршон байдалые һайжаруулхада тон ехэ удхашанартай байхаһаа гадна, гуримшуулагдаагүй уласхоорондын бусад олон асуудалнуудые шиидхэхэдэ туһалха байхань дамжаггүй.

Советскэ Союзай энэрхы сэдьхэлээр абаһан энэ шиидхэбэриие бусад гүрэнүүдэй дэмжэхэ дурагүй байгаа һаань, урдынхяараал атомна болон водородно зэбсэгүүдэе туршажа тэһэлһээр зандаа байгаа һаань, дээрэ хэлэгдэһэн ушарые, мүн СССР-эй аюулгүй байдалые сахиха ябадалые хараадаа абан, Советскэ Союзай ядерна туршалгануудые хэхэ асуудалые Советскэ правительство өөрынгөө һаналаар шиидхэхэ байхань лабтай. Тиигэбэшье, Америкын Холбоото Штадууд болон Великобританида тусхай хэмжээнүүд абтажа, ядерна зэбсэгэй туршалгые болюулха хэрэгтэ Советскэ Союзай гаргаһан үүсхэл дэмжэгдэхэ бэзэ гэжэ СССР-эй Верховно Совет этигэнэ.

Эб найрамдал сахиха ба бэхижүүлхэ агууехэ хэрэгэй түлөө хуули гаргадаг органуудай арадуудай үмэнэ тон ехэ харюусалгатай байһаниие мэдэрэн, арадуудай хүсэл зорилготой таараалдуулан, атомна болон водородно зэбсэгүүдэй туршалгые хэтэ мүнхэдөө болюулха тухай асуудалые одоошье бүхы гүрэнүүдэй эсэслэн шиидхэхын тулада бүхы шадалаараа оролдохо гэһэн уряатайгаар Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совет Америкын Холбоото Штадуудай Конгресстэ хандана.

Манай хоёр орон — Советскэ Союз болон Америкын Холбоото Штадууд — түрүүлэн ядерна зэбсэг хэһэн оронууд хадаа мүн лэ түрүүлэн эдэ зэбсэгүүдэй туршалгые болюулжа, тиигэжэ гансахан манай хоёр ороной арадуудай бэшэ, мүн бүхы хүн түрэлтэнэй этигэл найдабариие дүүргэхэ байха гэжэ СССР-эй Верховно Совет найдахые хүсэнэ.

СОВЕТСКЭ СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ РЕСПУБЛИКАНУУДАЙ СОЮЗАЙ ВЕРХОВНО СОВЕТ.

Москва, Кремль. 1958 оной мартын 31.

Ядерна буу зэбсэгэй туршалгые болюулха тухай асуудалаар Великобританиин Парламентда

СССР-эй Верховно Соведэй Хандалга

Мүнөө үедэ дэлхэйн бүхы оронуудай арадуудые һанаата болгожо байһан асуудалаар, хүн бүхэнэй амин шухала аша туһые сэхэ дайража байһан — атомна, водородно буу зэбсэгэй туршалгые болюулха тухай асуудалаар Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совет Великобританиин Парламентда баһа дахин хандана.

Ядерна буу зэбсэгтэй гүрэнүүдэй нэгэн байһан туладаа Великобритани атомна буу зэбсэгэй туршалгые болюулха тухай асуудал шиидхэлгэдэ шухала үүргэ дүүргэжэ шадаха байна. Энэ ушарые хараадаа абан, СССР-эй Верховно Совет ядерна туршалгануудые болюулхын тулада сугтаа хэлсэжэ, хэмжээ абая гэжэ дурадхан, 1957 оной майн 10-да Великобританиин Парламентда хандаһан юм.

1957 оной декабриин 21-дэ СССР-эй Верховно Совет Тогтоол абаа һэн. 1958 оной январиин 1-һээ эхилэн, атомна, водородно буу зэбсэгэй бүхы туршалгануудые болюулха гэһэн уялга СССР, Великобритани, США гурбан абаг гэһэн дурадхал энэ Тогтоол соо оруулагдаһан байна.

Великобритани, Америкын Холбоото Штадууд дурадхагдаһан энэ уялгые бэе дээрээ даажа абаха хүсэлэнгүй байһандань, тиигэжэ ядерна буу зэбсэгэй аюулта туршалгые болюулха тухай асуудалай дахин хойшолуулагдаһандань СССР-эй Верховно Совет ехээр шаналтна. Энээн дээрэһээ боложо, атомна, водородно буу зэбсэгэй туршалга хэгдэжэл байхаһаа гадна, бүри ехээр, олоор үнгэргэгдэдэг болонхой.

Эдэ туршалганууд ямар зорилгоор хэгдэнэб гэхэдэ, хүн зониие бүри олоор хюдаха шэнэ ядерна буу зэбсэг бүтээхэ зорилгоор хэгдэжэ, дэлхэйн арадуудые улам жэгшүүритэ муухай аюулда оруулна. Бүри мүнөө, амгалан тайбан үедэ ядерна буу зэбсэгые тэһэлэн туршалга хүн түрэлтэндэ хоро хүргэжэ байна. Атомна, водородно бомбын туршагдаха бүри агаарта, мүн газарай хүрьһэндэ радиоактивна бодосууд улам ехээр таража тунана. Тиигээд мүнөө ажаһуужа байһан хүнүүдэй, тэдэнэй үри бэенэрэй элүүр энхэдэ ехэ аюул ушаруулжа байна.

Тиимэһээ ядерна туршалгануудай үргэлжэлүүлэгдэжэ байһанда, хүн зоной ехээр һанаашархажа, эльгэ зүрхэеэ үбдэжэ байһаниинь тон ойлгосотой. Олон ороной, тэрэ тоодо Великобританиин элитэ ехэ эрдэмтэд ядерна буу зэбсэгэй туршалгын ямар ехэ аюултай байһан тухайнь хэлэжэ шадаха. Тэдэнэр иимэ туршалга дары сагтаа болюулха тон шухала гэжэ зааһаар үнинэй. Энэ асуудал шиидхэлгые багахаанаршье хойшолуулжа болохогүй, юундэб гэхэдэ, эдэ туршалгануудые саашадань үргэлжэлүүлээ һаа, заһахын аргагүй ехэ хоро хүргэгдэхэ гэжэ тэдэнэр хэлэдэг. Эдэ бүхы һэргылэн хэлэһэн үгэнүүдые тоонгүй байха хэншье эрхэгүй гэжэ СССР-эй Верховно Совет тоолоно.

Мүнөө туршалгануудые болюулха тухай хэлсээе яһала хилбараар, бэлээр шиидхэжэ болохо байһан ушарые анхарангүй байжа болохогүй. Юундэб гэхэдэ, ядерна буу зэбсэг бүтээдэг гүрэнүүдэй тоонь оройдоол гурбахан бшуу. Нэгэ хэды сагай үнгэрөөд байхада, ядерна буу зэбсэг бусадшье гүрэнүүд хэжэ эхилхэдээ болохо ха юм. Тиигээ һаань, ядерна туршалга болюулха тухай шиидхэжэ хэлсэхэ гээшэ тон орёо хэрэг болохо байна.

Ядерна буу зэбсэгэй туршалгые хаа хаанагүй болюулха бодото эхи табихые эрмэлзэн, тиигэжэ жэгшүүритэ атомна дайнай аюулые хүн түрэлтэнһөө эсэслэн зайсуулха талаар түрүүшын алхам хэхэ зорилгоор СССР-эй Верховно Совет Советскэ Союзай зүгһөө атомна, водородно буу зэбсэгэй туршалгые болюулха тухай шиидхэбэри абаба.

Бүхы хүн түрэлтэнэй аша туһые хаража, энэ үүсхэлые дэмжэхыень Великобританиин Парламентые СССР-эй Верховно Совет уряална. Юундэб гэхэдэ, энэ шиидхэбэри дэлхэйн бүхы оронуудай хэдэн олон миллион хүнүүдэй хүсэл бодолдо таараалдана ха юм. Верховно Совет, мүн лэ энэ асуудалаар Америкын Холбоото Штадуудай Конгресстэ, бусад оронуудай Парламентнуудта хандаа.

Ядерна буу зэбсэгтэй гүрэнүүд болохо Великобритани США хоёр Советскэ Союзай энэ шиидхэбэридэнь харюу болгон, энэ буу зэбсэгэй туршалгые өөһэдынгөө зүгһөө мүн лэ болюулаа һаань, атомна, водородно буу зэбсэгэй туршалгые хаа хаанагүй хэтын хэтэдэ болюулха тухай асуудал шиидхэгдэхэ гээшэ. Тиигэжэ эб найрамдалые тогтонижоруулха, бүхы арадуудай аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ замда ехэ алхам хэгдэхэ юм. Атомна буу зэбсэг бүтээлгые бага болгохо талаар абтаха түрүүшын тодорхой хэмжээ-ябуулганууд уласхоорондын бүхы байдалые һайжаруулха хэрэгтэ ехэ удхашанартай байха байһаниинь дамжаггүй. Энэнь уласхоорондын шиидхэгдээгүй бусад олон асуудал нэгэ тээшэнь харуулхада туһа болохо бэлэй.

Хэрбээ бусад гүрэнүүд энэрхы сэдьхэлээр Советскэ Союзай абаһан энэ шиидхэбэрииень дэмжэхэ дурагүй байжа, урдынхидаал адли атомна, водородно буу зэбсэгэй туршалгые үргэлжэлүүлхэ хүсэлтэй байгаа һаань, Советскэ правительство Советскэ Союзда ядерна туршалга хэхэ, үгы тушаа асуудалые өөрынгөө һанаһаар шиидхэхэ байна. Тиихэдээ дээрэ дурсагдаһан ушарые, мүн СССР-эй аюулгүй байдалые хараадаа абаха болоно. Гэбэшье, ядерна буу зэбсэгэй туршалгые болюулха талаар Советскэ Союзай гаргаһан үүсхэлые тусхай хэмжээ-ябуулга бэелүүлжэ, Великобри мүн Америкын Холбоото Шт өөһэдынгөө зүгһөө дэмжэхэ бэз жэ СССР-эй Верховно Совет зүрхэнһөө найдана.

Эльгээһэн энэ Хандалгыемнай ликобританиин Парламент хан дэмжэхэ бэзэ гэжэ СС Верховно Совет найдана. Тиитэрээ Великобританиин олониитэ, нүлөө ехэтэ полити ажал-ябуулагшадынь ядерна шалга дары сагтаа болюула ёһотой гэнэ ха юм. Ядерна буу сэгые улам ехээр бүтээлгэ, ато водородно буу зэбсэгые тэһэлэн шалга Британиин аралнуудта ехэ аюул ушаруулжа байһан һээнь Англиин олониитын һана зобожо байһыень Советскэ Со хид һайн ойлгоно.

Эб найрамдалые тогтонижо жа батадхаха агууехэ хэрэгэй арадуудай үмэнэ парламентну үндэр ехэ харюусалгатай бай мэдэрэн, Советскэ Социалисти Республикануудай Союзай Ве но Совет Великобританиин П ментда хандажа, атомна, водор буу зэбсэгэй туршалгые хэтэ м дөө бүхы гүрэнүүдэй болюул хай асуудалые бүхы хүн түрэл хүсэл бодолтой таараалдуулан, эсэслэн шиидхэлгэдэ байха лаараа туһа хүргэхыень шан уряална.

СОВЕТСКЭ СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ РЕСПУБЛИКАНУУД СОЮЗАЙ ВЕРХОВНО СОВ

Москва, Кремль. 1958 оной мартын 31.

Германиин Федеративна Республикын бундестаг

СССР-эй Верховно Соведэй Хандалга

Ороноо атомна буугаар зэбсэгжүүлхэ тушаа Федеративна Республикын бэелүүлжэ байһан хэмжээнүүд тухай Германиин Федеративна Республикын бундестагта өөрынгөө һанамжа мэдүүлхые Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совет шухалада тоолоно.

Федеративна Республикын бундестагта байдаг, правительство бүридүүлдэг партинуудай депутадуудай олонхиин дуугаар 1958 оной мартын 25-да резолюци абтажа, Баруун Германиин зэбсэгтэ хүсэнүүдые атомна, ракетнэ буугаар зэбсэгжүүлхэ талаар Федеральна Правительствода эрхэ түлөөлгэ олгобо. Энээнэй урдахана ФРГ-гэй Правительство США-гэй правительствотай хэлсээ хэжэ, ядерна һомонуудые зөөхөөр түхеэрэгдэһэн Америкын олон ракетэ худалдажа абаха болоһон байгаа.

Тиимэ болохолоороо, Федеральна Правительство, мүн тэрэниие бундестагта дэмжэдэг коалиционно партинуудай фракцинууд ороноо атомна дайнда бэлэдхэхэ замда оруулха гэжэ шиидхээ. Тиигэжэ Федеративна Республика мүнөө энэ талаар бодото хэмжээ-ябуулга бэелүүлжэ эхилхэеэ бэлэдхээд байна. Энэ асуудалаар ФРГ-гэй Правительствын урдань хэдэг байһан балар удхатай мэдүүлгэнүүдэй Баруун Германиин хүн зониие, дэлхэйн олониитые төөрюулжэ, мэхэлхэ гэһэн зорилготой байһыень, тиигээд армимнай атомна, ракетнэ буу зэбсэгтэй болобо гэжэ гэнтэ мэдүүлхэ таатай зохид саг лэ хүлеэжэ байһыень бүхы хүн зон мүнөө хаража байна.

Европын олонхи ороной арадууд Баруун Германиин ябуулгын хойноһоо илангаяа хёрхо наринаар адаглан хаража байха тусхай шалтагаантай юм. Тиимэһээ Европын түби дээрэ оршодог НАТО-гэй гүрэнүүдһээ эгээл түрүүлэн Баруун Германиин зэбсэгтэ хүсэнүүдээ атомна буугаар зэбсэгжүүлжэ байхадань Советскэ Союз энэ ушарые хайхарангүй гараха аргагүй. ФРГ-гэй Правительство атомна буу зэбсэг улам ехээр бүтээхэ ябадалые түргэдхэжэ, тэрээндэ улам олон гүрэниие хабаадуулха ябадал үүсхэбэ. Энэнь Европодо эб найрамдал тогтонижоруулха, ракетно-атомна дайнай аюулые бага болгохо гэжэ үнэн зүрхэнһөө хүсэжэ байһан бүхы хүнүүдые бүдүүлигээр сэхэ дайраһан ябадал гэжэ тоолохоһоо бэшэ аргагүй.

ФРГ-гэй армиие атомна, ракетнэ буугаар зэбсэгжүүлхэ тухай шиидхэбэриие бэелүүлгэ, мүн Баруун Германиин газар дээрэ гадаадын атомна, ракетнэ базануудые байгуулха гэһэн түсэбые зүбшөөн, бэлэдхэгдэжэ байгаа хэлсээн дэлхэйн хоёрдохи дайнда бэлэдхэн, гитлеровскэ Германиин аюулта ябуулгаяа эхилхэ гэжэ байһан байдалые тон элеэр һануулна гэжэ мэдүүлхые **СССР-эй Верховно Совет** шухалада тоолоно. Зүгөөр, гитлеровскэ Германиин тэрэ аюулта ябуулгань Германиин түүхэдэ үзэгдөөгүй муугаар дүүрэһэн юм гэжэ мартажа болохогүй. Тииһээ тиитэрээ мүнөө үедэ ФРГ-гэй дахин сэрэг дай хэхэ гэжэ байһан һэдэлгэнь үндэһэ яһатанаа өөһэдөө хюдаһантай адли шэнгеэр харагдаха байна.

Совет арад зохёон байгуулхы хүсэ шадалаа бадаруулан, ажахы, соёл культураяа хүгжөөхэ асари ехэ түсэбүүдээ бэелүүлхэ гэжэ, арад зонойнгоо ажабайдалые саашадаа һайжаруулха гэжэ оролдожо байхадаа, бүхы ороной арадуудтай, тэрэ тоодо Германиин Федеративна Республикатайшье энхэ амгаланаар ажаһууха дуратай. Зүгөөр, Советскэ Союзай баруун хилэдэ дүтэ, нэгэ үетэнэй ами наһанда хоёр удаа манай Эхэ орондо жэгшүүритэ дайнай ерэһэн Европын хубида дайнай аюулай ошон дахин бии боложо байна гэжэ совет арад анхарангүй байхагүйнь ойлгосотой. Тиигээд совет арад энэ ушарһаа зохихо тобшолол хэхэ баатай болоно.

Советскэ Союзай, коммунизмын зүгһөө ехэ аюул ушаруулагдажа байна гээд, Германиин Федеративна Республикын хүн зониие айлгажа, Баруун Германиие атомна, ракетнэ буугаар зэбсэгжүүлхые хүсэгшэдэй бэеэ сагааруулан хэлэдэгынь һайн мэдээжэ. Мүнөөхи Гитлершье булимтархы дайнда бэлэдхэхэдээ, «Коммунизмын аюултай» тэмсэхэмни гэжэ хэлэдэгынь германиинхидай ябашье мартахын аргагүй. Баруун Германиин хүн зон, түбхын түрүүндэ үнгэрэгшэ дайнай бүхы гасалан хохидолые бэе дээрээ үзэһэн үетэн эдэ мэтын худал хуурмаг үгэнүүдээр, оройдоол һая нацистнуудай гэмтэ ябуулгые зоригжуулдаг үгэнүүдээр бэеэ мэхэлүүлхэгүй бэзэ гэжэ Советскэ союзайхид этигэхэ хүсэлэнтэй.

Уласхоорондын түгшүүрилтэ шанга байдалые һуларуулха, буу зэбсэг хороохо, хүн зониие олоорнь хюдаха атомна дайнай болохо аюулые багадхаха зорилгоор эгээл дээдэ тушаалтанай Зүблөөндэ гүрэнүүдэй хам бэлэдхэжэ эхилээд байхадань, Баруун Германиин армиие атомна, ракетнэ буугаар зэбсэгжүүлхэ гэһэн шиидхэбэриин абтаһые **СССР-эй Верховно Совет** мүн лэ хайхарангүй гараха аргагүй байна. Германиин Федеративна Республикые яаралтай түргөөр атомна буугаар зэбсэгжүүлжэ, сэрэгэй энэ хэмжээгээр эгээл дээдэ тушаалтанай зүблөөе угтажа, тэрээн дээрэ нэгэшье асуудалые һайн тээшэнь шиидхүүлхэгүй һанаатай байһаниинь элеэр ойлгогдоно. Ушар иимэһээ Баруун Германи уласхоорондын түгшүүрилтэ шанга байдалые һуларуулха, уласхоорондын эгээл шухала асуудалнуудые эбэй ёһоор шиидхүүлхэ дурагүй эгээл үсэд хүсэнүүдэй зэргэдэ баһа дахин оробо.

Бундесвериие атомна, ракетнэ буу зэбсэгээр зэбсэгжүүлхэ гэһэн шиидхэбэри бүгэдын зүгһөө хинажа, буу зэбсэг хуряалгаха гэжэ эрмэлзэһэн дээрэһээ абтаба гэжэ найдуулагдана. Теэд энэ найдуулгануудтань этигэхэнь бэрхэ. Юундэб гэхэдэ, атомна, ракетнэ буу зэбсэгээр орониие зэбсэгжүүлхэ бодото хэмжээнүүдэй Германиин Федеративна Республикада бэелүүлэгдэжэ байһантай энэ найдуулгань эбсэшэгүйгөөр зүришэнэ бшуу. Мүнөө ФРГ-гэй правительство бундесверые ракетнэ, атомна буу зэбсэгээр зэбсэгжүүлхэ тухай шиидхэбэри абажа, США-һаа Америкын ракетэнүүдые асаржа байхадаа, эдэ бүхы хэмжээ-ябуулгануудые хойшодоо хэхэгүй зорилгоор абана бэшэ. Эдэ хэмжээ-ябуулганууд юундэ бэелүүлэгдэнэб гэхэдэ, Польшын Арадай Республикын оруулһан дурадхалаар баталагдаха хэлсээндэ бүри мүнөө эгээл дээдэ тушаалтанай зүблөөнэй урда тээ, шэнэ һаад тойбо ушаруулха зорилгоор хэгдэнэ ха. Европын тэг дунда атомна буу зэбсэгһээ сүлөө газар байгуулха гэжэ Польшын Арадай Республика ду радхаа. Эб найрамдалда дур бүхы арадууд энээниинь дэм Теэд Баруун Германида ато ракетнэ буу зэбсэгэй бии бол һон дээрэһээ Баруун Германи буу зэбсэгһээ сүлөө газарта ор шадахагүй байна гэхэ һанаатай энэ ябуулга хэгдэнэ ха.

Атомна буу зэбсэгһээ сүлөө бии болобо гэһэн мэдүүлгые хү хэ, тиигээд иимэ газарта хабаа гүрэнүүдэй, тусхайлбал ФРГ, Польша, Чехословакиин газар на, водородно, ракетнэ буу зэб хэрэглэжэ болохогүй газар тоолохо уялга баяр ёһололо абахаар бэлэн байһанаа Сове правительство мэдүүлээ һэн **СССР-эй Верховно Совет** бунде та һануулна. Хэрбээ ФРГ-гэй шадаашье атомна зэбсэгээр зэ жүүлэгдээ һаань, Баруун Ге ниин байдалынь айхабтар аю болохо байна. Ушар юуб гэхэд, руун Германиин газар дээрэ дайнай эхилээ һаань, тэндэ ра атомна дайн хүсэтэ һалхи шу шэнгеэр боложо, һүүлээрнь шье амиды амитангүй, хубхай һон газар үлэшэхэ байна.

Баруун Германиин газар атомна дайнай бэлэдхэлэй хэ дэ, немец нациин хуби заяанай һоһоо олон миллион немец һанаата боложо байһыень арад һайн ойлгоно. Һүүлшын лидэ Баруун Германида «Ат үхэлдэ эсэргүү» гэжэ нэрэтэ дэлөөн дэлгэрбэ. Энэ хүдэлөөнэ рэ дээрэһээшье харахада, гөө ерээдүйн байдалай түлөө арадай ямар ехээр һанаата бо байһыень советскэ хүнүүд ха Бодото байдалые һайн ойл ажабайдалда ехэ дүй дүрш болоһон немец арад Германиин дерaтивна Республикаар яма бодомжогүй, тэнэг, аюулта хүүлхэгүй бэзэ гэжэ этигэдэг немецүүдтэй СССР-эй Верховно вет нэгэн һанамжатай.

Мүнөө үедэ тохёолдоһон байдалда Германска Демокра ска Республика Германиин Фе тивна Республика хоёрой бэе дээ ойртожо, хэлсээ хээл һаань мец арад үндэһэ яһатанаа нэгэ хэ байгаа. Мүнөө үеын бай нэгэдэжэ болохо ори ганса энэ зам Баруун Германиин атомна зэбсэгтэй болоходонь яг хаа байна.

НАТО-гэй, лаблан хэлэбэл, гэй энэ бүлэглэлдэ хүтэлбэ үүргэ дүүргэдэг ганса гүрэнэй гэй түсэбые һаймһаран дэмж тулада Германиие нэгэдүүлхэ рагүйшүүл немец арадай ами хала аша туһые оройдоошье харнагүй.

Энэ юун дээрэһээ хараг гэхэдэ, Германитай эбэй до баталха тухай асуудалые пр тельствын Толгойлогшонорой лөөн дээрэ зүбшэн хэлсэхэ дурадхалые дэмжэхэһээ ФР Правительство арсаа. Теэд ии говор баталха гэжэ алишье кэ правительство эрмэлзэхэ бэшэ юм аал?

Германиин хоёр гүрэнэй доо хэлсэжэ, Германиие нэгэ болгохо, үндэһэ яһатаниинень нэгэдүүлхэ арга зам хамтаараа хо ябадалдань туһалхаар байһанаа Советскэ Союзай бэшэ мэдүүлдэгынь бундестаг дээжэ. Теэд бундесверые

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюур

СССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси

СССР-эй Верховно Соведэй Хандалгын түгэсхэл

...зэбсэгээр зэбсэгжүүлхэ тухай ...бэриин бодото дээрээ бэе... haaнь, Баруун Германиин ...дээрэ НАТО-гэй бусад гүрэ... атомна, ракетнэ түхеэрэлгэ... байгуулагдаа haaнь, Совет... Союз эдэ хоёр гүрэнииe нэгэ... хэрэгтэ туhаламжа саашa... ...үүлхэ ямар бодото арга бо... ...отой үлдэхэ болоноб?

...hэн дайнай мүр сараагай ...Германида баларжа үгы бо... байхада, алуулhан, үе мүсөө ...гэhэн түрэлхид тухайгаа ...бүлэ бүхэнэй мартаадүй бай... ороной хуули гаргадаг дээдэ ...ой байшан соо баhа дахин ...эрилтэнүүд табигдаба: «Оро... зэбсэгжүүлхэ, зэбсэгжүүлхэ!» ...зоноо алан хюдуулха энэ зам... немец арад дахин орохо ...нтэй гэhэн үгэдэ советскэ ...этигэхэhээ арсана.

...түрэлтэнhөө атомна дайнай ...зайсуулха гэжэ арадуудай ...дуугаар табижа байhан эрил... ...зүрюулэн, Баруун Германиие ...буугаар зэбсэгжүүлхэ гэhэн ...эб найрамдалай аша туhа... ...уласхоорондын харилсан ажал... ...харша хүсэнүүдэй хорото ...ямар ехээр эрхилхэ хү... ...байhые харуулна. Зүгөөр, ...Союз атомна дайнай аюу... ...зайсуулхын түлөө эрид шууд, үсэд шанга тэмсэлэй замhaa хэзээ-шье хадуурхагүй. Бундестагта эльгээгдэхэ энэ Хандалгые абаhан заседани дээрэ **Верховно Совет** бүхы түхэлэй атомна, водородно буу зэбсэгэй туршалгые Советскэ Союзай зүгhөө болюулха гэhэн Тогтоол абаа.

Баруун Германиие атомна буугаар зэбсэгжүүлхэ тушаа абтаhан хэмжээ-ябуулгануудтай дашарамдуулан, **СССР-эй Верховно Совет** өөрынгөө hанамжые бундестагта дуулгаха шухала гэжэ тоолоно. Юундэб гэхэдэ, Германитай эбэй договорой баталагдатар Германиин зүгhөө хүршэнэртэнь, мүн бүхы дэлхэйн энхэ тайбан байдалда аюулай ушаруулагдахагүйн хойноhоо тусхай харюусалгатай дүрбэн агууехэ гүрэнэй нэгэниинь Советскэ Союз гээшэ. Германиин Федеративна Республикын хуули гаргадаг дээдэ органой депутадуудай Баруун Германиие атомна буугаар зэбсэгжүүлхэ тушаа хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлгэ ямар ехэ аюултайб гэжэ үнэн руунь мэдэхынь тулада, мүн атомна зэбсэгжэлгын аюулта хойшолонгой бүхы харюусалгые бодомжолжо үзэхынь тулада Верховно Совет байха шадалааараа оролдолго гаргаха хүсэлэнтэй.

Энэ Хандалгые эльгээхэдээ, **СССР-эй Верховно Совет** эб найрамдал бэхижүүлхын тулада совет, немец арадуудай хүсэл оролдолгые нэгэдүүлхэ зорилготой. Хэрбээ эб найрамдалай дайсад хадаа совет, немец арадуудые хоорондонь арсалдуулжа шадаа haaнь, энэнь гансал манай оронуудай арадуудта бэшэ, харин дэлхэйн бусад арадуудта хэзээшье заhаруулжа болохогүй гай гасалан болохо байна.

Энэ харюусалгата үедэ Германиин Федеративна Республикада ФРГ-е аюулта замда оруулхагүй хүсэнүүд диилэхэ бэзэ гэжэ СССР-эй Верховно Совет найдана. Бүгэдэнийтын эб найрамдалай аша туhа, Европын арадуудай аюулгүй байдалай аша туhа, тэрэ тоодо немец арадай өөрын амгалан, аюулгүй байха аша туhа ямар бэ гэхэдэ, Германиин Федеративна Республика тэрэниие аюулта замда оруулха гэhэн бүхы hэдэлгэнүүдтэ хатуу харюу үгэжэ, эб найрамдалай политика ябуулха, бүхы арадуудтай хани барисаатай байжа, харилсан ажаллаха замда орохо ёhотой.

СОВЕТСКЭ СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ РЕСПУБЛИКАНУУДАЙ СОЮЗАЙ ВЕРХОВНО СОВЕТ.

Москва, Кремль. 1958 оной мартын 31.

СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. ГРОМЫКЫН мэдүүлгэ

...эд депутадууд,

...томна, водородно зэбсэг тур... үзэлгые болюулха тухай» ...ылые СССР-эй Министрнүүдэй ...СССР-эй табадахи зарлалай ...вно Соведэй нэгэдэхи сессиин ...дэ табиба. Тиихэдээ Советскэ ...тельствын ямар хараа бодол ...ралhан тухай Таанадта мэдээ... ...намда даалгагдаhан байна.

...рна зэбсэг туршажа үзэлгые ...өөр, заатагүй болюулхые Со... ...Союзай шууд сэхээр оролдо... ...байhые таанад мэдэнэт. Энэ ...талаар хэлсээ баталхые США-е ...Великобританиие манай орон ...даг болоhоор хэдэн жэл боло... ...йна. Атомна, водородно зэб... ...болоhон гүрэнүүдэй дундаhaa ...дээрээ гансахан лэ Советскэ ...саахашье хойшолуулангүйгөөр ...баталхаар бэлэн байдаг юм. ...хэлсээ баталаа haa туршалга ...тулада атомна, водородно ...нүүд тэhэлэгдэхээ болихо ...бшуу. Иимэ хэлсээ баталха ...угаа ехэ удхашанартай гэжэ ...скэ правительство тоолодог. ...нь хадаа ядерна зэбсэг тур... ...үзэлгэ советскэ хүнүүдтэ, ...ье орондо, дэлхэйн алишье ...hуyhан хүн бүхэндэ хоротой. ...шалга болюулхада атомна ...аюул үшөөл хүсэдөөр зай... ...дахагүй байhысень бидэнэр ...эдэнэ гээшэбди. Тиимэhээ тур... ...н тэhэрэлгэнүүдые болюул... ...түлөө оролдохотоёо хамта, али ...түхэлэй атомна, водородно ...заатагүй хорихо, тэдэниие ...ээ болихо, бии байhан иимэ ...ыдые хүсэдөөр усадхаха, зо... ...иналта тогтоохо тухай бусад ...үдтэй үгэеэ ойлголсохо гээ... ...зорилгомнай болоно гэжэ ...ыбди гээд, бидэнэр эли тодоор ...энэбди. Гэбэшье, США-гэй, ...обританиин правительство... ...иимэ юумэ хэхээр бэлэн байhа... ...руулдаггүй. Ядерна зэбсэг... ...болоhон гурбан гүрэнэй иимэ ал... ...гээшэ haaнь бүхы хүн тү... ...эй угаа ехэ баясхалантай... ...үгтаха байhаниинь лабтай. ...зэбсэг хорихо, усадхаха ту... ...ээ дээрээ үгэеэ ойлголсожо ...гүй байhан дээрэhээ юу хэхэ ...б гэхэдэ, ядерна зэбсэгүүдэй ...бүтээгдэжэ байhанай уршаг... ...шолонгуудhaa хүн зониие ...хэрэгтэ зарим зэргээршье ...шадаха, даб дээрэхи зохи... ...жээнүүдые абаха шухала гэ... ...ССР-эй правительство тоолоно. ...а, водородно зэбсэг туршажа ...е болюулха гээшэ энэ талаар ...ын ээлжээнэй хэмжээн боло... ...а гэжэ СССР-эй правитель... ...тоолоно.

... түхэлэй зэбсэгүүдые ... тэhэлэлгые болюул... ...hэн зорилго техничес... ...шанартай ямар нэгэн би... ...асуудал бэшэ юм, энэ асуу... ...ехэ политическэ, уласхоо... ...моральна удхашанартай. ...асуудал шиидхэлгын долоон ...өөршье, hарааршье унжагай... ...даха тудам атомна дайнда ...hэлгэдэ арад зониие бүри ...татан оруулхые оролдодог ...дууд амгалан тайбан байдал... ...рюу харша ааша гаргаха ...абаха байна.

...омна бомбонууд, водородно ...онууд, ядерна ондоошье түхэ... зэбсэгүүд юунэй тулада ...үзэгдэнэ гээшэб? Энээн... ...нэгэл харюу үгтэжэ ...о. тэрэниие хэншье нюу... ...т шэнэ, бүри hанда... ...тэй, хүн зониие олоор хю... ...зэбсэг ухаалан зохёохын, мүн энэ зэбсэгые сэрэгэй үедэ ямараар хэрэглэжэ болохо байhые шэнжэлэн үзэхыншье тулада иимэ тэhэрэлгэнүүд хэгдэнэ ха юм. Иимэ юумын хэгдэхэдэ хүн түрэлтэндэ тохёолдожо болохо аюул, ракетно-атомна дайнай hүжэрхэ аюул дам саашадаа ехэ болоно бшуу.

Атомна, водородно зэбсэг туршажа үзэлгые болюулаагүй haa, ядерна зэбсэг саашадаа бүри олоор бүтээлгые зогсоожо болохоор гэжэ найдаха аргагүй байhаниинь хэндэшье элитэ. Энэ арсашагүй баримтал даа. Хэрбээ нэгэ талын туршалга хэжэ хэдэн тэhэрэлгэнүүдые хээ haaнь, тэрээнhээ гээгдэхэгүйн тулада нүгөөдэ талань баhал иимэ юумэ хэжэ харюусахаяа яарадаг байна бшуу. Энээн тухай баhал мартажа болохогүй.

Ядерна туршалгануудые болюулха тухай хэлсээ баталхаhaa арсаха шалтаг олохын тулада радиоактивна хүсэ багатай ямаршьеб «сэбэр» ядерна бомбо бүтээхын тулада иимэ туршалга хэнэбди гэhэн хэбэртэйгээр hүүлэй үедэ Америкын Холбоото Штадуудай харюусалгата хүнүүдэй баталан хэлэдэг болоjo байhаниинь мэдээжэ. Бүтээгдэхээр хараалагдажа байhан эдэ «сэбэр» бомбонууд хүн зониие олоор хюдахын тулада зорюулагдана бэшэ, харин тэдэнэй хүгжэлтэдэ туhатай юм гэhэншүү магтаал США-да тараагдана.

Хэрбээ «сэбэр» бомбо гэдэгэй байгуулагдаад байгаа гээшэ haaнь тиимэ бомбодо дайруулжа үхэхэдэнь, «сэбэр бэшэ» бомбоhоо үхэhэнhөөнь хүнүүдтэ үлүү аятай байха гү гэhэн асуудалда иимэ баталамжа хэлэдэг хүнүүд харюусаг лэ, зүгөөр ингэжэ тэмдэглэхэ шухала гэбэл, ядерна «сэбэр» зэбсэг тухай хуурмаг үгэ хүүр гол шухала юумэhээнь олониитын анхаралые hамааруулха зорилготой. «Сэбэр» гү, али «сэбэр бэшэ» водородно бомбын али нэгые шэлэхэ бэшэ, харин атомна дайе гү, али ядерна зэбсэгэй уршагта муухай аюулhaa зайсуулха эб найрамдалые дэлхэйн зон шэлэхэ ёhотой гэжэ атомай талаар Америкын элитэ хэдэн эрдэмтэд мэдүүлгэ толилходоо тон зүбөөр тэмдэглэhэн байгаа. Мүнөө эгээл иимээр асуудал табигдана.

Ядерна буу зэбсэг туршалгые болюулхада баруунай оронуудай зарим политикануудай байдалыень орёо болгохо гэлсэдэг юм. Тэдэнэр аюултай хэрэг эрхилхэ зуураа, атомна, водородно бомбонуудые хэрэглэхэбди гэжэ айлгахые оролдодог, эдэ зэбсэгүүд «бэеэ барилсаха арга болоно» гэhэн хуурмаг нэрэ зүүлгэдэг байна. Иимэ бомбонуудтайл байхадамнай амгалан тайбан байдал бата найдамтайл байха гэhэн hанал арад зондо түрүүлхые эдэ политигууд оролдодог. Эдэ политигууд США-гэй урдын президент Трумэн шэнги болоно гээшэ. Трумэн «хүсэ баримталха ёhoop» ээзэрхэг түримхэй политикаяа хамгаалдаг байhан аад, Японой Хиросима, Нагасаки городууд дээрэ атомна бомбонуудые хаяха тухай өөрынгөө гаргаhан захиралтые хожомынь сагааруулха гэжэ оролдоhон байха юм. «Японидо, мүн союзник оронуудта саашадаа амгалан hайн байдал тогтоохын тулада иимэ юумэ заатагүй хэхэ шухала болоhон байгаа» гэhэн хэбэртэйгээр hаяхан Трумэн мэдүүлhэн байна. Зүгөөр иимэ үгэнүүдые хэлэжэ байха болоо гээшэ haa атомна, водородно бомбонууд «ехэл hайн шанартай» юумэ гээшэ гэжэ хэлэжэрхихэнь холо бэшэ болонхой. Энэ зэбсэг хүн түрэлтэндэ зайлашагүй хэрэгтэй юумэн гээшэ гэhэн hанал бодол арадуудта түрүүлхын тулада иимэ мэхэ гохонуудай хэгдэдэг байhые ойлгожо ядахаар бэшэ даа.

Иимэ hанамжа атомна, водородно зэбсэг хэрэглэхэ зэрлиг муухай hанаашалга гаргажа ябагшадта, дэлхэй дээрэ шэнэ дай hүжэрөөхөөр бэлэн байгшадта таарамжатай, зүгөөр арадуудай аша туhада, эб найрамдалай аша туhада иимэ hанамжа тон харша байха юм. Хүн түрэлтэнэй оюун бодолой хүсөөр туйлагдаhан агуу ехэ нээлтые хүн зониие олоор хюдаха эгээн hүртэй муухай зэбсэг болгожо байhан олониитын системэдэ этигэхээ болиhон уруу дуруу хүнүүд иимэ hанамжа хэлэжэ болохо байна.

Ядерна зэбсэг туршалга болюулхые арсагшад юунhээ түбэгшөөнэб гэхэдэ, туршалга хэхээ болёод байгаа haa ядерна зэбсэг хүсэдөөр эсэслэн хорихо, тэдэниие усадхаха саг ойртохо гэжэ мэдэнэ. Зүгөөр энэнь дурсагдаhан эрилтын hула бэшэ, харин хүсэтэй талань болоно.

Ядерна зэбсэг туршалгые болюулбал, буу зэбсэгээр заналта хэлгэдэ, уршагта муухай политика бэелүүлгэдэ бэрхэшээл ушаруулха, НАТО бүлэгэй сэрэгэй штабуудта hуудаг «халуунтай хүхирүү хүнүүдые» номгоруулан намдуулха арга болоjo үгэхэ байhан тулада эб найрамдалай хэрэгтэ ехэ туhа болохо байна бшуу. Ядерна зэбсэгүүд мүнөө тон ехээр бүтээн гаргагдадаг болоо. Хэрбээ нэгэ-хоёр водородно бомбынь тэhэлбэл, Европын томохон гүрэнэй газар дээрэхи бүхы амитад бултадаа гү, али бултадаа шахуу усадхагдаха, тиихэдэ иимэ бомбонуудые зохихо ракетэнүүдээр дэлхэйн бүмбэрсэгэй алишье хуби руу агшам зуура шахуу табижа болохо гэжэ эрдэмтэд, сэрэгэйхид, политическэ ажал-ябуулагшад hайн мэдэнэ. Мүнөөнэй байдал иимэ байна. Ядерна зэбсэгэй саашадаа нарижуулан hайжаруулагдаха болоо гээшэ haa дэлхэйн арад зондо ямар ехэ хойшолонтой байхые оройдоошье ойлгожо ядахаар бэшэ байна.

Атомна, водородно зэбсэг олоор бүтээхэдэ эб найрамдалай хэрэгтэ туhатай, тиихэдэ hандарал хохидол бүри ехээр ушаруулдаг зэбсэгүүдые ухаалан зохёолгые болюулхада хоротой гэжэ үнэн зүрхэнhөө мүнөө баталан хэлэжэ шадаха тиимэ хүн хаана гээшэб? Хэрбээ эгээл иимээр бододог гүрэнэй харюусалгата ажал-ябуулагшад баруун оронуудта бии байгаа гээшэ haaнь, тэдэнэр хооhон бодолдо төөришэhэн, мүнөө үедэ тохёолдоhон шанга байдалые ойлгожо шадахагүй хүнүүд гээшэ гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй болоно. Политикыень иимэ ажал-ябуулагшадай хүтэлбэрилдэг байгаа гээшэ haaнь, тэдэ оронуудай арадууд үзэгдөөгүй муухай хохидол ядаралда орохо, эб найрамдалай хэрэгтэ ехэ аюул тохёолдохо байна.

Атомна, водородно зэбсэгээр дай хэхэ аюул ехэ болгохо байhан дээрэhээ ядерна туршалганууд хоротой байхаhaa гадна, иимэ туршалга хэхэдэ хүн зоной бэеын элүүртэ хоротой нүлөө үзүүлдэг байна. Туршалгын хоротой байhан тухай 44 ороной 9.235 эрдэмтэдэй бэшэг соо хэлэгдэнхэй. Энэ бэшэгынь жэлэй эхеэр Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин Генеральна Секретарьта барюулагдаhан байгаа. Тус бэшэгтэ гар табиhан Советскэ Союзай, США-гэй, Англиин, Индиин, Чехословакиин, Египедэй, Норвегиин болон бусад оронуудай элитэ ехэ эрдэмтэд ядерна бомбонуудые туршажа үзэлгые болюулха тухай хэлсээ удааруулангүй баталхые уряалhан байха юм. Бүхы дэлхэйн эрдэм ухаанай ажал-ябуулагшадай hанамжа тус асуудалда сэгнэлтэ үгэхэ талаар эгээн лэ хүндэтэй гэжэ мэдэрхээр байна. Ядерна зэбсэгэй таhалгаряагүй тэhэлэн туршагдажа байhанда тэдэнэр гүнзэгы ехээр түбэгшөөхэ зуураа, энэ туршалга үргэлжэлүүлхые эрид шууд буруушаана. Эдэ дурадхалнуудта анхаралаа табяагүй гээшэ haa, болошогүй hэбхи ябадал болохо байна гэжэ Советскэ правительство тоолоно.

Теэд атомна зэбсэг туршажа үзэлгэhөө тохёолдодог аюул тиимэ ехэ бэшэ юм гэжэ баталдаг зарим хүнүүд илангаяа США-да бии байна. Манай hанахада тэдэнэр сэхэ руунь хэлэнэгүй гээшэ хадаа. Ядерна зэбсэг бүри олоор бүтээхэ, атомна, водородно зэбсэгүүдые туршажа үзэхэ шухала байhан тухай тэдэнэй дурдадаг баримтанууд «хүйтэн дай» hүжэрөөхые оролдогшодой шашалдаануудтал даншье адли, тиимэhээ үнэмшэхөөр бэшэ байдаг.

Атомна, водородно зэбсэгүүдые туршажа үзэлгэhөө уламжалан хүн зондо тохёолдохо аюул тиимэшье ехэ бэшэ hэн гэлэй гэжэ тоолохошье болоо haaмнай мүнөөнэй хүн зоной, ерээдүй үетэнэй элүүр мэндэ байлгада эдэ туршалгануудhaa ехэ хоротой хойшолон ушаржа болохо байhаниинь үшөө наринаар тодоруулагдаагүй байна бшуу. Иимэ аюулай боложо магад байhаниинь оройдоо 50 гү, али 25 процент гү, али 10 процентшье гэел даа. Теэд хэдэн олон миллион хүнүүдэй хуби заяан тухай хэлэгдэжэ байhан туладань, иимэ аюулай тохёолдожо болохо байhыень хараадаа абангүй байжа бидэнэр шадаха гээшэ аалди? Арадуудайнгаа үмэнэ харюусалгаяа мэдэрхээ оройдоол болишоhон бэшэ haa, гүрэнэй нэгэшье ажал-ябуулагша, нэгэшье правительство дурсагдаhан ушарые хэрэгсээнгүй гаража шадахагүй гээшэ.

Ядерна зэбсэг туршалгые болюулаад байгаа haaмнай баруун оронуудай экономикодо бэрхэшээл тохёолдожо болохо гэжэ баруунай, илангаяа США-гэй зарим ажал-ябуулагшадай тоолодог байhыень ойлгожо ядахаар бэшэ. Иимэ хэмжээ-ябуулганууд дурсагдаhан оронуудай экономическа байдалые бэрхэшээлдэ оруулжа болохо, тодорхойлон хэлэбэл, сэрэгэй үйлэдбэриhөө, тусхайлбал, атомна, водородно зэбсэг бүтээлгэhээ хэмжээлэшэгүй ехэ ашаг олзо томо монополинууд оложо шадахаяа болижо магад гэжэ тэдэнэр сэхэ түбэгшөөдэг байна. Советскэ Союзтай хэлсээ баталхань аюултай гэжэ Америкын дипломатическа зурганнуудта уридшалан hануулhан үгэ хүүр США-да заримдаа гарадаг байна. Гэбэшье, нэгэдэхеэр, энэ зурган Советскэ Союзтай хэлсээ баталхаар бэлэн байжа үзөөгүй юм; хоёрдохёор, дипломатиин талаар гэдэргээ буляалдахадашье hайн бэшэ юм гэжэ тэмдэглэхэдэ үлүү болохогүй; гурбадахяар, гол юумэн юуб гэхэдэ, ядерна зэбсэг туршалгые болюулгаhaa баруун оронуудай ажахыда аюул тохёолдохогүй, харин яаралтайгаар зэбсэгжэлгэ хэжэ, сэрэгэй гуримда орохо ябадал болюулаагүй haa аюул тохёолдожо болохо байна. Атлантическа бүлэгтэ хабаададаг гүрэнүүдэй бүхы экономиконь мүнөө яаралтайгаар зэбсэгжэлгын хойшолонгоhоо бэрхэтэй байдалда оронхой бшуу. Мүнөөнэй баримтанууд дээрэhээ илангаяа хаража үзэхэдэ эдэ оронуудай экономикые сэрэгэй хэрэгтэ тааралдуулха тудамын экономическа бэрхэшээл бүри ехэ болохо гэжэ хэлэхэ бүхы үндэhэ баримта бии. Атомна, водородно бомбонууд США-да 5 миллион 300 мянган американецуудые мүнөө хүдэлмэригүй болоод байха ябадалhaaнь абаржа шадаагүй ха юм.

Ядерна зэбсэг яаралтайгаар бүтээлгые болюулхын, атомна, водородно тэhэрэлгэнүүдhээ хүнэй бэеын элүүрые аршалхын тулада ядерна зэбсэг саашадаа туршагдаха ёhогүй. Атомна дайнай аюул зайсуулхын тулада хэгдэжэ байhан энэ үүсхэлдэ дурагүйшүүлэй хэдышье буруушаалга хэдэг байгаа haaнь, ядерна туршалга болюулха тухай уласхоорондын хэлсээ баталаад, тэрэниие шууд сэхээр дүүргэхэ гээшэ тиимэ орёо бэрхэ бэшэ байна.

Туршалгануудай хойноhоо хиналта хэхэнь бэрхэтэй, хэхэ аргагүйшье шахуу гэhэн хэбэртэйгээр баруун оронуудта үлэмжэ ехээр тараагдадаг үгэ хүүрэй үндэhэ баримтагүй байhаниинь доро дурсагдаhан жэшээhээ эли боложо үгэнэ. hаяхан американска хэблэлhээ иимэ юумэ бидэнэр мэдэжэ абаhан байнабди. США-гэй атомна комисси зарим ядерна тэhэрэлгэнүүдые (тусхайлбал, газар доро хэгдэhэн) элирүүлхэнь бэрхэтэй гэжэ өөhэдынгөө хэhэн мэдүүлгые баталхын тулада иимэ тэhэрэлгэнүүдые холын газарhaa мэдэхэдэ бэрхэтэй юм гэhэн хэбэртэйгээр худал мэдээнүүдые дурдаад, харин хиналта хэхэ хүсэд арга боломжын бии байhые тодорхойлhон научна мэдээнүүдээ олониитэhээ удаан саг соо нюужа байгаа.

Ядерна зэбсэг саашадаа түргэнөөр бүтээхэ ябадал зүбтүүлхэ гэhэн гансахан лэ зорилгоор ядерна тэhэрэлгэнүүдые элирүүлхэ аргагүй юм гэhэн хэбэртэйгээр эдэ бүхы үгэ хүүр тараагдадаг байна. Эдэ баталамжануудайнь үндэhэ баримтагүй байhаниинь Советскэ Союздахи, мүн Америкын Холбоото Штадуудтахи дүй дүршэлhөө, мэргэжэлтэдэй hанамжануудhaa элирнэ.

Туршалга болюулха дурадхалтайгаар гурбан жэлэй саада тээ США болон Великобританида Советскэ Союзай хандахада энэ асуудалаар хэлсээ баталхын урда тээ найдамтайгаар хиналта хэхэ гурим зохёохо хэрэгтэй болоно гээд баруун гүрэнүүд арсадаг байгаа бшуу. Эдэ үгэ хүүрынь имагтал шалтаг болоно, научно-техническэ түхеэрэлгэнүүдэй хүгжэлтын мүнөө үеын шатада ядерна ямаршье тэhэрэлгые бэлээр элирүүлжэ болохо юм гэжэ бүри тиихэдэ мэдээжэ байhан юм. Зүгөөр туршалга болюулха дурагүйшүүлэй элдэб арга хурга бэдэрхэгүйн тулада хиналта хэхэ тухай асуудалаар СССР өөрөө дурадхал оруулаа hэн.

Атомна, водородно зэбсэг туршалга болюулха талаар гүрэнүүдэй уялгануудаа дүүргэхын хойноhоо ажаглан хинахын тулада уласхоорондын комисси байгуулха, тэрэ комиссиин хүтэлбэреэр алишье таладаа тэнсүү тааруугаар СССР-эй, США-гэй, Англиин газарнууд дээрэ, Австралиие оруулалсан Номгон океан шадар хиналтын постнуудые байгуулха гэжэ Советскэ правительствын ООН-до дурадхаhаниинь мэдээжэ юм.

Советскэ Союзай энэ дурадхал оруулхадань, урда тээнь хиналта тухай үгэ хүүр ехээр хэлэдэг байhан США-гэй, Великобританиин гүрэнэй ажал-ябуулагшад туршалга болюулхые зүбшөөгөөгүй hэн, тиихэдэнь эндэ хиналта тухай хэлэгдэнэгүй, харин ядерна зэбсэгүүдые түргэнөөр бүтээлгэ хизаарлахые баруун гүрэнүүдэй зарим хүнүүд огто хүсэдэггүй гэжэ эгээн гэнэн хонгор хүнүүдтэшье эли болоо. Туршалга болюулха хэрэгтэ ондоо hаад байгаагүй, үгышье.

Ядерна зэбсэг туршалгые болюулха тушаа хэлсээ мүнөө үедэ хилбаршагаар баталжа болохо. Юуб гэхэдэ, мүнөө үеын бодото байдалые хараадаа абабал, сройдоол гурбан гүрэн: СССР, США, Великобритани иимэ зэбсэгтэй болонхой, тэдэниие бүтээдэг байна бшуу. Энэл гурбан гүрэнэй хоорондоо үгэеэ ойлголсоо haaнь тус асуудалай шиидхэгдэхэ байhан тухай эндэ хэлэгдэнэ. Тэрэ байтагай эдэ гүрэнүүдэй нэгэниинь—Советскэ Союз—ондоо ямаршье асуудалнуудтай гү, али эрилтэнүүдтэй холбонгүйгөөр туршалга болюулха тухай хэлсээ баталхаар бэлэн байhанаа үни хада мэдүүлhэн юм.

Хэрбээ нэгэ хэды сагай үнгэрөөд байхада ядерна зэбсэг бүтээдэг оронуудай бүри олон болоо haaнь, туршалгые болюулха тухай, юрэнь ядерна зэбсэг түргэнөөр бүтээлгые болюулха тухай үгэеэ ойлголсоходо бүри бэрхэтэй болохо байhаниие дэлгэрэнгыгээр тодоруулан хэлэhэнэй үлүү гэжэ hанагдана. Энэ ушар хадаа туршалгые болюулха замда нэмэлтэ бэрхэшээлэй мүнөөдөө тохёолдоогүй байхадань, иимэ туршалга болюулха тухай асуудалые түргэнөөр шиидхэхэ шухала байhые гэршэлнэ.

Гээгдэд гэжэ ябаhан Англида Советскэ Союзые болон Америкые хүсэхынь тулада атомна, водородно зэбсэгүүдые саашадаа туршажа үзэхэнь шухала гэhэн үгэ хүүр заримдаа гарадаг байна. Ямар гайхамаар тайлбари гээшэб! Үнэндөө ядерна туршалгын үргэлжэлүүлэгдээд байгаа haa, Англи заатагүй гээгдэлhээ гараха, харин бүри ехээр гээгдэхэгүй гэhэн ямар найдабари байна гээшэб? Яаралтайгаар зэбсэгжэлгэ хэжэл байгаа хадаа алишье талануд бүхы хүсэеэ гаргажа, нүгөөдэhөө доротохогүй гэжэ оролдохо байна бшуу. Иимэ эрхэ байдалда «гээгдэлhээ гарахамнай» гэжэ бодомжолхо гээшэ тиимэшье найдамтай хэрэг гэжэ хэлэхээр бэшэ, иимэ үндэhэ баримтагүйгөөр политикаяа ябуулха гээшэ тиимэ бодомжотой хэрэг гэжэ тоолохонь бэрхэтэй даа.

Теэдшье ядерна зэбсэг түргөөр бүтээлгэдэ Англиин хабаадалгаhaa туhа гараха гү, али хоротой байха тушаа Англиин үргэн олон арад зон өөрын hанамжатай юм. Ядерна зэбсэг туршалгые дары болюулхын түлөө арад зоной хүдэлөөн, водородно бомбонуудые бүтээхые эсэргүүсэhэн хүдэлөөн Великобританида үзэгдөөгүй ехэ хүсэтэйгөөр дэлгэржэ байhыень бидэнэр хаража байнабди.

Ядерна зэбсэг туршалгые болюулха тухай хэлсээ баталхаhaa Франциин юундэ арсадаг байhые хэншье мэдэдэггүй байhан баримта гайхалтай юм. Франци атомна бомбонуудые түргэнөөр бүтээдэг боложо, «атомна зэбсэгтэй гүрэн» мүн лэ болохонь гэhэн хэбэртэй үгэ хүүр гарадаг. Энээндэ этигэхэнь бэрхэтэй, гэбэшье ядерна зэбсэгүүдые яаралтайгаар бүтээлсэдэг болохо гээшэ оронойнмай аша туhада таатай гэжэ тоолодог, энэ зорилго бэелүүлхын тулада экономическа хүсэ шадалнай хүрэхэ гэжэ hанадаг хүнүүд Францийн политикые тодорхойлогшодой дунда мүнөө үнэхөөрөөл бии гээшэ ха. Вьетнамда, Алжирта дай хэхын тулада национальна зөөри зөөшэеэ хии hалхи руу табижа байhаниинь багадана гээшэ гү? Иимэ замда орохо болоо гээшэ haa ороной аюулгүй байдалые хангаха, тэрэнэй агуу ехэ гүрэн байха хэрэгтэ оройдоошье тааралдахагүй байна гэжэ тон зүбөөр уридшалан hануулhан hанамжанууд Франци дотор гарадаг болоhониинь тушаан болоhон ушар бэшэ юм. Оронойнгоо аюулгүй байдалые, хүгжэлтые «Францида хэгдээ» гэhэн тэмдэгтэй атомна, водородно бомбонуудаар туйлажа шадахабди гэжэ бододог французууд олон олдохо гээшэ аал? Олон олдохогүйл хадаа.

Атомна, водородно зэбсэгүүдые туршахаяа болёо haa, энэ зэбсэгэй саашадаа дэлгэрэлгэдэ haaд тохёолдуулха, ядерна зэбсэг яаралтайгаар бүтээхэ хэрэгтэ шэнэ шэнэ оронуудай хабаадалгые уридшалан зайсуулха байhан хадаа эб найрамдал аршалан хамгаалха хэрэгтэ тааралдаха байна бшуу.

Нүгөө талаhaa атомна, водородно зэбсэг туршалгые болюулхада бүхы арадуудай хүсэжэ байдагай ёhoop гүрэнүүдэй бэе бэедээ этигэлсэдэг болохо түрүүшын алхам, эхиниинь боложо үгэхэ байна бшуу. Иимэ туршалгануудые хаа хаанагүй дары болюулаа haa уласхоорондын бүхы оршон байдалда эгээн hайнаар нүлөөлхэ байhаниинь сохомтой. Иимэ туршалга болюулбал, атомна дайнай аюулhaa хүн түрэлтэнэй түбэгшөөн айха ябадалые бага болгохо, уласхоорондын бусадшье асуудалнуудые, түрүүшын ээлжээндэ буу зэбсэг хуряаха талаар ондоо асуудалнуудые шиидхэхэ замые сэбэрлэжэ үгэхэ байгаа.

Нүхэд депутадууд, иимэл шалтагаанhaa атомна, водородно зэбсэг туршажа үзэлгые болюулха зорилго шиидхэхэ шухала болоо, энэ мүнөө үеын эгээн яаралтай эрилтэ мүн болоно гэжэ Советскэ правительство тоолоно. Эгээл иимэhээ гүрэнүүдэй эгээн дээдэ тушаалтадай зүблөөн дээрэ хэлсэхые СССР-эй правительствын дурадхаhан асуудалнууд соо иимэ зэбсэгүүдые туршажа үзэлгые удааруулангүй болюулха тухай асуудал түрүүшын hуурида табигдаhан байха юм. Тиихэдээ Советскэ правительство буу зэбсэг хуряаха бусад асуудалнуудаар гүрэнүүдэй хоорондо үгэеэ ойлголсохые хүлеэнгүйгөөр, тус асуудалые түрүүшын ээлжээндэ табижа, тусгаар зүбшэн хэлсэхые дурадхана.

США Великобритани хоёрой туршалга хүсэдөөр, заатагүй хорихоор бэлэн байhанаа харуулаагүй байhан дээрэhээнь саг зуура, 2—3 жэлэй турша соо туршалга хэхээ болихые бидэнэр урда тээнь дурадхаа hэмди. Тиихэдээ энэ үе соо уласхоорондын оршон байдал hайжаржа, тус асуудалые эсэслэн шиидхэхэ тухай, магад ядерна зэбсэг хэрэглэлгые болон үйлэдбэрилгые хорихо тушаа бүхы асуудалые шиидхэхэ тухай үгэеэ ойлголсожо шадаха болохобди гэжэ тоолодог байгаа.

Энээндэ США-гэй, Великобританиин правительствонууд ямар харюу үгэhэн байгааб?

Туршалга болюулха тухай советскэ дурадхалые элитээр арсахаhaa зүрхэсэhэн дээрэhээ, мэхэ гохо гарган энэ дурадхал бэелүүлхэ хэрэгтэ элдэб haaд тойбо удаа дараалуулан татадаг байhан юм. Тиин баруун гүрэнүүд туршалга болюулха тухай хэлсээ туйлахынгаа урда тээ буу зэбсэг хуряалгын али нэгэн асуудалнуудаар, тиихэдээ ядерна зэбсэг туршалгые болюулха тухай үгэеэ ойлголсоhондо орхидоо бүри бэрхэтэй асуудалнуудаар үгэеэ ойлголсохо hэмди гэдэг hэн. Теэд иимэ асуудалнуудаар баруун гүрэнүүд өөhэдөө таагүй хараа бодол баримталдаг байгаа юм.

Туршалга болюулха тухай СССР-эй дурадхал ООН-эй органуудта, тэрэ тоодо Генеральна Ассамблей дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ hэн. Эндэ тус асуудалаар США болон Великобританиин баримталдаг хараа бодол элеэр харагдаhан байгаа. Ядерна туршалга хойшолуулангүй болюулха тухай дурадхалда hайшаалтайгаар хандадаг хэбэртэйгээр бүхы шахуу делегацинууд үгэ хэлэдэг байбашье, голосованиин болоод орхиходо США-haa дулдыданги, илангаяа Баруун гүрэнүүдэй байгуулhан сэрэгэй элдэб бүлэгүүдтэ орожо уялга бэедээ даажа абаhан олон ороной делегацинууд США-гэй баримталдаг хараа бодолые буруушаан гараа үргэжэ шададаггүй байhан юм.

Тэрээнhээ уламжалан шэнэ түхэлэй ядерна зэбсэг бүтээлгээр мүрысөөн үргэлжэлжэ, иимэ зэбсэгүүдые туршажа тэhэлэлгэ болюулагдаагүй,

(*Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта*)

СССР-эй Верховно Советэй нэгэдэхи сесси

СССР-эй ГАДААДЫН ХЭРЭГҮҮДЭЙ МИНИСТР А. А. ГРОМЫКЫН МЭДҮҮЛГ

(Түгэсхэл)

харин бүри олоор хэгдэдэг болоо, тиигэжэ саашанхи амгалан байдал тухайгаа арадууд үдэр ерэхэ тудам улам ехээр түбэгшөөдэг боложо байна. Номгон океанай аралнууд дээгүүр, олон зондо мүнөө мэдээжэ болоhон, баглагар томо үүлэнэй дэгдэн гарахадань, Маршальска аралнуудай, Японой болон Номгон океанай бассейнын бусад оронуудай хүн зон американска водородно бомбо туршаhанhаа уламжалан радиоактивна нүүрhэ шандаруула дайрагдажа хохидолдо ороhон Японой загаhашадай хуби заяан бидэндэ тохёолдуужа гэжэ уур сухалтайгаар түбэгшөөжэ байдаг. Ядерна зэбсэг туршалгые болюулха хүсэлэнгүй правительствонуудай, иимэ туршалгые үнинhөө хойшо буруушаадаг дэлхэйн олониитын hанамжын хоорондохи зүрилдөөн улам шангадажа, хурсадажа байна.

Иимэ зэбсэгтэй бүхы гүрэнүүдэй туршалга хэхээ болихын түлөө социалистическэ бүхы оронуудай арадууд, парламентнууд, правительствонууд тэмсэнэ. Ядерна зэбсэг туршалгые болюулхын түлөө Индиин правительство, арад зон оролдосотойгоор, шууд сэхээр тэмсэдэг. Энэ дурадхалые дэмжэжэ байhанаа Индонезиин, Япониин, Бирмын, Цейлоной, Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын, Пакистанай, Иранай, Грециин, Норвегиин, Даниин, Финляндиин, Мексикын, бусад олон оронуудай правительствонууд хуулита ёhоор мэдүүлhэн байна. Ядерна туршалга болюулхые Индонезиин, Бирмын, Япониин парламентнууд мүн лэ уряалhан байна.

Атомна зэбсэгтэй болоhон капиталистическэ оронуудай арадууд мүн лэ миин hуудаггүй. Ядерна зэбсэг туршалгые Великобританиин олон түмэн арад зон, элдэб социальна, политическэ бүлэгүүд буруушаадаг байна. Энэ хүдэлөөнэй тон ехээр дэлгэржэ байhые юун гэршэлнэб гэхэдэ, энээндэ Британска Тред-юнионуудай Конгресс шэнги олон гэшүүдтэй организацинууд өөhэдынгөө хүтэлбэрилхы органуудтай хамта хабаадалсана. Ядерна зэбсэг туршажа үзэлгын үргэлжэлжэ байhан, шэнэ шэнэ түхэлэй иимэ зэбсэгүүдэй байгуулагдажа байhан ушар англичануудые юундэ сошордуулдагынь бидэнэртэ, советскэ хүнүүдтэ яhала ойлгосотой. Ядерна зэбсэг яаралтайгаар түхеэрэлгэ бүхы оронуудта, илангаяа багашаг газартай, хүн зон олонтой орондо, мүн тиимэ орон бологшо Великобританида бүришье уршагтай байна.

Ядерна буу зэбсэг туршалгые болюулха тухай Америкын Холбоото Штадуудташье эрид шанга эрилтэнүүд хэгдэдэг боложо байна. Энэ асуудалаар Советскэ Союзтай, Англитай хэлсээ баталха тухай США-гэй политическэ, ниитын мэдээжэ, олон ажал-ябуулагшад, профсоюзууд, студентнүүдэй коллективүүд болон американска бусад организацинууд уряалжа байна.

Эндэ хэлэhэнhээ тобшолол хэхэдэ, атомна, водородно буу зэбсэгүүдые туршалгаяа болюулха зорилгые хойшолуулангүйгөөр шиидхэхэhээ гадна, **мүнөө сагта энэ асуудалые шиидхэхэ уласхоорондын шухала арга боломжо бии болоод байна** гэжэ тэмдэглэмээр. Ядерна туршалгые эсэслэн болюулха тухай бүхы хүн зоной эрилтэдэ баруун гүрэнүүдэй эсэргүүсэжэ шадахаяа болихо сагынь дүтэлөө хэбэртэй.

Тиихэлээрээ атомна, водородно буу зэбсэг туршалгые хаа хаанагүй болюулхын тулада иигээд бүри шангаар тэмсэхэ шухала.

Атомна, водородно буу зэбсэг туршалгые болюулха тухай асуудал СССР-эй Верховно Совет нэгэнтэ бэшэ хаража үзэхэ зуураа, Советскэ правительствын политикые, энэ асуудалаар бусад гүрэнүүдтэй хэлсээ хэхэ зорилгоор тэрэнэй абажа байhан бодото хэмжээ-ябуулгануудые hайшааhыень, энэ талаар гаргажа байhан үүсхэл оролдолгыень али болохоор дэмжэжэ байhыень СССР-эй Министрнүүдэй Совет хараадаа абана.

Хүн түрэлтэниие атомна дайнай аюулhаа абарха гэhэн агууехэ зорилгые бэелүүлгэдэ бүхы шадалаараа туhалхаяа оролдон, энэ замда **түрүүшын алхам хэнгээ, Советскэ Союз атомна, водородно буу зэбсэг туршалгаяа нэгэ талаhаа болюулаг гэhэн дурадхал СССР-эй Верховно Советэй үзэмжэдэ СССР-эй Министрнүүдэй Совет табина.**

СССР-эй Министрнүүдэй Совет иимэ дурадхал оруулхадаа, бүхы оронуудай мянга түмэн, хэдэн миллион хүн зоной хүсэл эрмэлзэлгэдэ таарамжатай Советскэ Союзай энэ hайн hайхан үүсхэл болбол уласхоорондын бүхы байдалые саашадань hайжаруулгада туhалха, ядерна буу зэбсэгүүдтэй, тэрэниие туршажа байдаг бусад гүрэнүүдтэ баhал дэмжэгдэхэ бэзэ гэжэ найдаhан байна. Хэрбээ тэдэ гүрэнүүд, тайлбарилан хэлэхэдэ, Америкын Холбоото Штадууд, Великобритани Советскэ Союзай жэшээгээр атомна, водородно буу зэбсэг туршалгаяа болюулха тухай өөhэдынгөө зүгhөө шиидхэбэри абаа hаань, мүнөө бүхы арад зониие айхабтараар hанаата болгожо байhан асуудал шиидхэгдэхэ, ядерна буу зэбсэгэй туршалгын тэhэрэлгэнүүд хаа хаанагүй, хойшогүйгөөр болюулагдаха байгаа.

Зүгөөр, ядерна буу зэбсэгүүдтэй бусад оронуудай правительствонуудай СССР-эй гаргаhан үүсхэлые дэмжэхэ дурагүй байгаа hаань, энэ үүсхэлэй харюуда анханайхяараал атомна, водородно буу зэбсэгүүдые туршажа, тэhэрэлгэнүүдые хэжэ байгаа hаань, Советскэ Союз саашадаа өөhэдыгөө хамгаалха шухала байhыень хараадаа абажа, ядерна туршалгын асуудалда хандаха байhаниинь мэдээтэй.

Уласхоорондын шанга байдалые hуларуулха зорилгоор, гүрэнүүдэй хоорондоо амгалан тайбанаар ажаhууха ёhотой байhыень хараадаа абажа, Советскэ Союз зэбсэгтэ хүсэнүүдээ, буу зэбсэгүүдээ хороолгоор нэгэ талаhаа хэдэн дахин хэмжээнүүдые абаhан байна. Уласхоорондын хэлсээнүүдэй ёhоор, хариин гүрэнүүдэй газар дээрэ байhан сэрэгэйнгээ базануудhаа hүүлэй дүрбэн жэл соо СССР hайндураараа арсаба. СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй тоо 1955 онhоо 1957 он болотор 1 миллион 840 мянган хүнөөр хороогдоо, тиигээд мүнөө үедэ, СССР-эй Верховно Советэй тогтоолой ёhоор, үшөө 300 мянган хүнөөр хороолго дүүрэжэ байна.

Иигэжэ байгаашье hаамнай, Хойд-о-Атлантическа бүлэглэлдэ ородог гүрэнүүд манhаа жэшээ абаагүй, харин буу зэбсэг бүтээн гаргалгаяа улам үргэлжэлүүлхэ политикаяа баримталжа үргэлжэлhөөр гэжэ гэмшэн тэмдэглэхэ хэрэгтэй боложо. Буу зэбсэг түхеэрэлгэдэ хамжуулан оруулагдаhан оронуудайнгаа арадуудые тэдэнэр худал хуурмаг баримтануудаар, жэшээлхэдэ, Баруун Европынгоо «эбтэйшүүлэй» газар дээрэ США-гэй түхеэржэ байhан ракетнэ базануудые «хамтаараа хинан шалгажа» байха гэhэн бүтэшэгүй юумэнүүдээр hанааень амаруулхаяа оролдоно. НАТО-гэй политикые ябуулжа байдаг бүлэгүүдэй атомна дай үүсхээ hаань, жэшээ болгон хэлэхэдэ, Англиин, ФРГ-эй, Бельгиин гү, али Голландиин газар дээрэhээ американска ракетэнүүдые табиха, эдэ оронуудай газар дээгүүр байлгагдааша бомбардировщигуудта тээгдэhэн ядерна бомбонуудые хаяха болоо hаа, эдэ гүрэнүүдэй правительствонуудай, парламентнуудай хоорондоо үгэеэ ойлголсолгонь, али ойлголсонгүй байлгань ямар нэгэн удхашанартай байха юм гэжэ үнэншэхөөр аал.

Нүхэд депутадууд, хэрбээ эдэ сэрэгэй бүхы түхеэрэлгэнүүдые эмхидхэжэ байгшад Советскэ Союз саашадаашье гансаараа нэгэ талаhаа буу зэбсэгээ хуряажа, харин тиигэжэ байхадань баруун гүрэнүүд өөhэдынгөө буу зэбсэгүүдые бүри олошоруулжа байха юм гэжэ hанадаг байгаа hаа, тэрэнь буруу бодол гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Али али талынгаа аюулгүй байдалые хараадаа абалсажа, хоорондоо үнэн сэхээр хэлсэhэнэй ашаар лэ буу зэбсэгээ хуряажа болохо юм. Эгээл тиимэhээ Советскэ правительство атомна, водородно буу зэбсэгүүдые туршалгаяа СССР-эй нэгэ талаhаа болюулха тухай дурадхал СССР-эй Верховно Советэй үзэмжэдэ табиха зуураа, Советскэ Союзай энэ шиидхэбэриие США, Великобритани дэмжэлсэхэ бэзэ, тиин ядерна буу зэбсэг гаргалгаяа хороохо, атомна дайнай аюулые саралсаха хэрэгтэ өөhэдынгөө хубитые оруулалсаха бэзэ гэжэ найдан хүлеэжэ байна.

Мүнөөнэй байдалые зүбөөр сэгнэжэ шадаха хүсэн Баруун оронуудта байха бэзэ гэжэ бидэнэр этигэнэбди. Мүнөөнэй байдал дээрэhээ харахада, амгалан тайбанай асуудалаар наада хэжэ болохогүй, тэрэ хадаа сэрэгэй аюулые сарахын тулада багашье, ехэшье гүрэнүүдэй правительствонуудые бүхы хэмжээ абахыень эрижэ байна.

Атомна, водородно буу зэбсэгүүдые туршалгаяа болюулха тушаа СССР-эй, США-гэй, Великобританиин хоорондо хэлсээн баталагдабал, уласхоорондын бүхы харилсаанай хүгжэлтэдэ ямар ехэ нүлөөтэй байхыень hайнаар ойлгонобди. Мүнөө уласхоорондын байдалай түгшүүрилтэй боложо хурсадаад, элдэб буу зэбсэгүүдэй олоор бүтээн гаргагдажа байха үедэ сэрэгэй аюултай түхеэрэлгэнүүдые саралгада шэглүүлэн, агууехэ гүрэнүүдэй эбээрээ сугтаа хэhэн алхам хадаа айхабтар ехэ удхашанартай байха байгаа. Бэе бэедээ этигэхэ, гүрэнүүдэй хоорондоо эбтэйгээр харилсажа байха талаар уласхоорондын харилсаануудта хубилалта боложо захалба гэжэ арадууд ойлгохо hэн. Ядерна туршалгануудые хаа хаанагүй болюулаа hаа, иимэ хубилалтын эхин табигдаха байгаа гэжэ Советскэ правительство этигэнэ.

Нүхэд депутадууд,

Дэлхэйн арадуудые тад hөөргэ тээшэнь, хоорондоо найдалсалгаяа hайжаруулха бэшэ, харин гүрэнүүдэй хоорондоо этигэлсэхэгүй, атаа мэеэ гаргаха ябадалыень хурсадхалгада, ядерна буу зэбсэг бүтээн гаргалгые болюулхагүй, харин саашадаа бүри олоор гаргадаг болохо, амгалан тайбан байдалда бэшэ, харин дайн дажарта түлхижэ байдаг хүсэн улас түрын харилсаанда бии байhан дээрэhээ уласхоорондын байдалые hайжаруулхын тулада эдэбхитэй хэмжээ абахые эрилтэ табижа байна.

Иимэ хүсэнүүдэй бии байhаниие hая Германиин Федеративна Республикын бундестагта (парламентда) засаг барижа байhан партиинхидай дуугаа нэгэдэлгээр абтаhан шиидхэбэри элитээр hануулна. Тэрэ шиидхэбэриин ёhоор, Баруун Германиин зэбсэгтэ хүсэнүүдые атомна, ракетнэ буу зэбсэгүүдээр зэбсэглэхэ эрхэ ФРГ-эй правительствода үгтэбэ. Тиихэлээрээ атлантическа бүлэглэлдэ холбоорилдогшодойнгоо заабаряар атомна бомбонуудаар, ракетэнүүдээр өөhэдыгөө зэбсэглэжэ захалбабди гэжэ Баруун Германиин дай жүрөөдэгшэд элитээр мэдүүлбэ гээшэ.

ФРГ-эй правительствын хэhэн энэ алхамай аюулые тоонгүй байжа болохогүй. Баруун Германиин мүнөөнэй политикые ябуулжа байдаг зонхилогшод энэ орониие гитлеровскэ Германиин ябажа гараhан аюултай замда элитээр оруулжа байна. Гитлерые засаг түрэдэ hуулгаhан, тэрээнтэй хамта гэмтэ хэрэгүүдые хэhэн хүнүүдэй Баруун Германиин хүтэлбэрилхы политическэ, сэрэгэй албатанай ехэхэн нүлөөтэй байhаниинь мэдээжэ. ФРГ Европодо гансаараа Европын мүнөөнэй хилэнүүдые хубилгахаяа оролдожо байдаг гүрэн байhыень мартажа болохогүй. Иимэ байдалда Баруун Германиин армиие атомна, ракетнэ буу зэбсэгүүдээрээ зэбсэгжүүлхэ гэhэн hэдэлгые юун гэжэ сэгнэлтэйб? Энэ хадаа Европын арадуудта, тон түрүүн Германиин хүршэнэртэ бэеэ үрэhэн ябадал гээшэ.

СССР-эй зүгhөө «добтолхо аюул бии», «дэлхэйн коммунизмын аюул» гэхэ мэтын худал хуурмаг үгэнүүдые тараажа, ФРГ-гэй мүнөөнэй политикые хүтэлбэрилэгшэд өөhэдынгөө ябуулгануудые далдалха hэдэлгэ гаргана. Гитлеровскэ Германиин үеынхидэл Советскэ Союзда дайсан харша үзэл бодолоор немецүүдэй толгойе эрьюулхээ тэдэнэр оролдоно. Коммунизмда эсэргүү идхамжын шаг шууяа гаргажа, гитлеровецүүдэй дэлхэйн хоёрдохи дай бэлдэhыень таанад hананат. Энэ идхамжаар мэхэлүүлhэн гүрэнүүд тон түрүүндэ дайлуулжа захалаа hэн.

Баруун Германиин бундестагай hүүлэй сесси дээрэ Баруун Германиие атомна, ракетнэ зэбсэгүүдтэй болгохо тухай асуудал зүбшэн хэлсэхэ үедэ атомна, ракетнэ буу зэбсэгүүдтэй яажашье болохо ёhотойбди гэhэн хашар уряанууд гаража байгаа. Урдань Германиин рейхстагта гитлеровецүүдэй мэдээгээ табитараа хашхаралдажа байдагhаа тэдэ абянууд юугээрээшье илгаагүй байба.

Баруун Германиин бундесверые атомаар зэбсэглэлгэдэ Америкын Холбоото Штадуудай эдэбхитэйгээр туhалжа байдагынь анхарал хандуулна. Юуб гэхэдэ, США-гэй, СССР-эй арадуудай германска эзэмдэгшэдтэ эсэргүү сугтаа тэмсэhэнhээнь хойшо, США-гэй правительство шанха гэдэргээ эрьелдэжэ, мүнөө Германиин дай жүрөөдэгшэдые дахин hэргээхэ зорилготойгоор Европын хэрэгүүдээр гадаадынгаа политикые ябуулжа байна. ФРГ-эй оборонын министр Штраусай Вашингтондо ошожо ерэhэнэй hүүлээр лэ Аденауэрэй правительствын атомаар зэбсэгжэхэ тухай асуудалые бундестагта иимэ яаралтайгаар шиидхүүлhэниинь дэмы бэшэ юм. Мэнэ hая НАТО-гэй главна командалагша Америкын генерал Норстэд бундесвер атомаар зэбсэгжэхэ ёhотой гэжэ дэмы эрилтэ табяагүй.

США-гэй зонхилхы бүлэгүүд Европые атомна буу зэбсэг хадагалха склад түргэнөөр болгохоёо оролдожо, Баруун Германиин дай жүрөөдэгшэдэй гарта гал барюулжа байна. Энэ галаар тэрэ склад шатаагдашажа болохо.

Оронойнгоо аюулгүй байдал сахиха, Германиие нэгэдүүлхэ асуудал атомна бомбонуудаар, ракетэнүүдээр шиидхэхээ оролдонобди гэhэн хэбэртэйгээр Баруун Германиин хүтэлбэрилэгшэд харуулхаяа hэдэнэ. Теэд энэ хадаа немцүүдэй аюулгүй байдалайшье, германска арадай нэгэдэлэйшье аша туhые хараагүй хүнүүдэй hанал бодол юм. «Бэеэ хамгаалха» тухай хөөрэлдөөн хадаа мүнөө миил өөhэдынгөө ябуулгануудые далдалха гэhэн hэдэлгэ мүн. Германиин Федеративна Республикада, Европодо түгшүүрилтэй байдал тохёолдуулхын, өөhэдынгөө орондо хайшан гэжэ туйлай ехэ аюул асархамнайб гэжэ тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй бүхы шадалаараа оролдожо байгаашье hаань, Германиин Федеративна Республикада хэншье дайгаар орохоёо hананагүй. ФРГ-эй аюулгүй байдалда эгээл тад hөөргэ юумэ hанаха болоо hаа, мүнөөнэйнь хүтэлбэрилэгшэдэй оронoo түлхижэ байгаа атомна зэбсэгжэлгын зам мүн гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Советскэ Союзые сэрэгэй хүсөөр дараха гэhэн гитлеровецүүдэй түсэбэй буруу hүрэhэн хойно, мүнөө Баруун Германиин политика ябуулжа байдаг хүнүүдэй hанал бодолнууд хадаа бүри миллион дахин холо бодолгүй, тэнэг юумэн гээшэ.

Хэрбээ Европодо атомна дайнай эхилээ hаань, иимэ дайнай гуламта болоhон Баруун Германи бүтэн үлэхэ гэжэ хүн hанаха гээшэ аал? Ракетно-атомна дайнай гал нурмата дүлэн, тон түрүүндэ, Баруун Германиин газар дээгүүр мушхаран гараха гэжэ hанабал зүйтэй байхагүй гү.

Дэлхэйн шуhата дай үүсхэhэн германска милитаризмын hабар манай энэ наhан соо хоёр дахин таhа тайрагдажа, өөhэдынгөө засаг түрэ баригшадай хорото политикын түлөө немецкэ арад зоболон гасалан үзэхэ баатай болоо. Хэрбээ гурбадахяа иимэ гэмтэ хэрэгэй болоо hаань, тэрэнэйнгээ түлөө бүри ехэ хэhээлтэ амсаха байhыень хэншье арсахагүй ёhотой.

Тиихэдэ Германиие нэгэдүүлхэ эрмэлзэлгэ тухай хэлэхэ болоо hаа, тиимэ хэлсээн хадаа миил hаймhарhан ябадал гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Бундесверые атомна буу зэбсэгтэй болгожо, Баруун Германиие Европодо атомна дайнай гуламта болгоо hаа, германска арадые нэгэдүүлхэ хэрэгтэ заhаша, заларуулшагүй буруу юумэн болохо гэжэ Советскэ правительство нёдондо ФРГ-эй правительствода элитээр зааhан юм. Мүнөө ФРГ-эйе атомаар зэбсэгжүүлгэ харахада тэрэнэй правительство Германиие нэгэдүүлхэ замые зорюута үгы болгожо байна. Бүхы байдал дээрэhээ харахада, Баруун Германиин канцлер Аденауэр тэрэнэй политикые ябуулалсагшад Германиин хоёр гүрэнэй дүтэ болохо, хэлсээ хэхэ хүүргые түргэнөөр галдажа, тиин үлөөшэ гансахан замаа—Германиин хоёр гүрэнэй—ГДР-эй, ФРГ-эй хоорондоо хэлсээ хэжэ нэгэдэхэ замые хаахаяа оролдожо байна. Бундесверые атомна бомбонуудаар, ракетэнүүдээр зэбсэгжүүлхэ тухай шиидхэбэри хадаа Германиие нэгэдүүлгые hүнөөн хосороолготой адли гэжэ немец бүхэн мэдэхэ ёhотой.

Иимэ юумэнүүдэй боложо байхада Баруун Германиин бундесверые зэбсэгжүүлхэ түсэбүүд Баруун Германиин хүн зоной дунда айхабтар ехэ дураа гуталга гаргаhаниинь мэдээжэ болоно. Профсоюзууд, политическэ олон партинууд, интеллигенци, шажанайхид энэ аюулта түсэбтэ шууд эсэргүүсэнэ.

Хэрбээ германска арадта аюул тохёолдуулхагүй гээ hаа, эб найрамдалай, бусад арадуудтай хани барисаанай замhаа ондоо харгы үгы гэжэ ойлгодог, мүнөө тохёолдоод байhан байдалые үнэн зүбөөр сэгнэжэ шадаха хүнүүд Баруун Германида эсэстээ диилэжэ шадаха гэжэ найдагдаха байна. Аюулые сараха арга мүнөө үшөө бии.

Нүхэд депутадууд,

Германиин дай жүрөөдэгшэдые hэргээхэ ябуулгатнай айхабтар ехэ аюултай гэжэ ФРГ-эй правительствода Советскэ правительство хэдэн жэлэй туршада нэгэнтэ бэшэ заадаг hэн. Атомна дайнай бэлэдхэлдэ Баруун Германиин хабаадалга, мүн хүн зониие олоор хюдаха буу зэбсэгүүдээр Баруун Германиин армиие зэбсэгжүүлгэ хадаа Европодо эб найрамдалай хэрэгтэ, тиихэээ тиитэр Баруун Германида өөртэнь аюултай байха тухайнь Советскэ правительство заадаг hэн.

Парижда хэлсээ баталалга, ФРГ-эйе США-гэй хүтэлбэри доро сэрэгэй бүлэглэлдэ оруулга, Баруун Германиие хариин сэрэгүүдэй хэтэдээ эзэмдэлгэ, тэрэнэй газар дээрэ хариин гүрэнүүдэй атомна базануудые байгуулга, тиигээд hүүлдэ бундесверые атомаар зэбсэгжүүлхэ тухай шиидхэбэри абалга—иигэжэ үйлэ хэрэгүүд ябажа байна. Иигэжэл Баруун Германи аюулта нүхэнэй амhар руу шата дамжуулан түлхигдэжэ байна гээшэ. ФРГ-эй ябуулжа байгаа өөhэдтөө аюултай энэ политика тухайнь Советскэ Союз саг соонь заагаагүй гэжэ хэншье зэмэлжэ шадахагүй. Тэрээн тухай Советскэ правительство Баруун Германиин хүтэлбэрилэгшэдтэ нэгэнтэ бэшэ, эли тодоор hануулhан байгаа. Мүн Германска Демократическа Республикашье, эб найрамдалда дуратай бусадшье гүрэнүүд, тэрэшэлэн германска арадай хуби заяанай, эб найрамдалай түлөө hанаагаа зобожо байдаг Баруун Германиин хүн зоншье hануулдаг, мэдүүлдэг байгаа.

Теэд, НАТО-гэй эзэрхэг түсэбүүдтэ бэеэ хүлюулhэн ФРГ-эй хүтэлбэрилэгшэд тэдэ hануулганuudта миил hанаа амаруулhан, балар үгэнүүдээр харюусадаг байба. Эдэ hануулганууд ямаршье үндэhэгүй, ямаршье аюул үгы байна гэhэн хэбэртэйгээр тэдэнэр ушар байдалые харуулхаяа hэдэдэг байhан юм. Һая болотор бундесверые атомаар зэбсэгжүүлхэ түсэб үгы гэжэ тэдэнэр хэлэдэг байгаа. Бүри 1957 оной зун Советскэ правительствын нотын харюуда ФРГ-эй правительство Баруун Германи «атомна ямаршье буу зэбсэггүй, иимэ буу зэбсэгтэй болохо тухай гүйлташье хэнэгүй» гэжэ мэдүүлhэн байна. Энэ мэдүүлгэ хадаа гансахан лэ зорилго—дэлхэйн хүн зоной, мүн немецүүдэй hанаа бодолые төөрюулхэ, Баруун Германиин армиие хайшан гэжэ hэмээхэнээр атомна буу зэбсэгээр зэбсэгжүүлхэ, hүүлээрнь хэрэгээ бүтээжэрхёод дэлхэйн арадуудта дуулгаха гэhэн иимэл зорилготой гэжэ бүри тиихэдэ элитээр мэдэгдээ hэн. ФРГ-эй правительствын мүнөөнэй ябуулганууд тэрэ сэгнэлтын зүб байhаниие хүсэдөөр үнэмшэлэн харуулна. Энэ немецкэ арадые бусад оронуудай арадуудые **зорюута мэхэлhэн** политика.

Бундесвертэ атомна бомбонуудые, ракетэнүүдые үгэхэ шиидхэбэри абтаhан тухай мүнөө элитээр мэдээсэгдээ. Тиибэшье, «hанаа амаруулгын» мэдүүлгэнүүд мүнөөшье болотор үргэлжэлhөөр. Бүхыдөө буу зэбсэг хуряаха тухай хэлсээнэй болоогүй хада бундесвер атомаар зэбсэгжэхэ гэhэн хэбэртэйгээр мэдүүлэгдэнэ. Тиихэ мүртөө иимэ хэлсээ туйлаха 18 hарын болзор гарганхай. Иимэ болзор гаргахадаа зурахай зураагүй юм аабза? Одо мүшэнүүдые тооложо, энэ болзорые тодоруулаагүй аабза?

Буу зэбсэг хуряаха асуудалые шиидхэлгэдэ эсэргүүсэгшэдые буу зэбсэг хуряаха шухала асуудалые шиидхэлгэдэ зорюулагдаhан тодорхой дурадхал бүхэнэй шэшэрүүлжэ байдагынь hайнаар мэдээжэ ха юм. Тэдэнэй дунда Аденауэрэй правительство хожомтодоггүй.

Баруун Германиие атомаар зэбсэгжүүлхэ тухай шиидхэбэри хадаа «тиимэ гайхалтай юумэ бэшэ», энэ болбол дэлхэйн хүн зоной дуулажал, мэдэжэл байдаг НАТО-гэй ээлжээтэ хэмжээ-ябуулгануудай нэгэн, тиимэhээ ехээр hанаагаа зобохо ямаршье үндэhэ баримтагүй гэhэн хэбэртэйгээр харуулхаяа зарим хүнүүд hэдэнэ. Үгы даа, энэ тиимэшье бэшэ. Бундесверые атомаар зэбсэгжүүлхэ шиидхэбэри хадаа онсо шухала удхашанартай. Юуб гэхэдэ, хүн зониие олоор хюдаха энэ зэбсэг хэдэн миллион хүниие хюдаhан дэлхэйн хоёрдохи дай үүдхэгшэдэй гарта барюулагдажа байна бшуу.

Европын оронуудта, тон түрүүндэ, Германитай хүршэ гүрэнүүдтэ энэ шиидхэбэриин хүн зоной hанаа зобоожо байhыень ойлгожо ядахаар бэшэ. Энэ боложо байгааша юумэнэй аюул мүнөө магад хаа хаанагүй hайнаар мэдэрэгдэнэгүй. Гитлеризмын аюулыешье баhал зарим хүн обёороогүй байгаа hэм шуу. Тиибэшье энээнhээ аюул бага болохогүй, тиимэhээ энээниие hануулха гээшэ манай уялга гэжэ Советскэ Союз тоолоно. ФРГ-эй атомаар зэбсэгжэжэ байhанда айhандаа тиинэ бэшэ. Советскэ Союзда хаанаhаашье гараhан эзэмдэлгын дайе дараха, дай үүдхэгшэдые үй бута сохихо юумэнүүд бүрин бии. СССР-эй правительство hанаагаа зобожо байhанаа мэдүүлхэдээ, Баруун Германиие атомаар зэбсэгжүүлгын аюултай байhан тухай заахадаа, Европодо амгалан тайбан байдалда энэ зэбсэгжэлгын ямар ехэ аюултай байhаниие ойлгожо байhандаа тиинэ гээшэ.

Эдэ бүхы хэрэгүүдтэ Англиин, Франциин оролсожо байhандань тогтожо хэлэнгүй гарахын аргагүй. Юуб гэхэдэ, эдэ гүрэнүүдэй правительствонууд Баруун Германиин армиие атомна, ракетнэ зэбсэгүүдээр зэбсэгжүүлхэ зүбшөөлөө үгэhэн байна бшуу.

Баруун Германиин зэбсэгжэлгые «хинан шалгаха» гэhэн хэбэртэй хөөрэлдөөгөөр Англиин, Франциин арадууд удаан саг соо мэхэлэгдэжэ, төөрюулэгдэжэ байhан юм. Жэшээлхэдэ, французууд, англичанууд hанаагаа бү зобогты — Баруун Германи шангахан хиналта доро, атомна бомбошье, ракетэшье үгы байха хиналта доро байлгагдаха юм,—гэжэ хэлэгдэдэг байгаа. Буу зэбсэг бүтээн гаргалгые хинажа байха тухай эдэ мэдүүлгэнүүд хадаа миил нюдэ далдалхын тулада, арад зониие мэхэлхын тулада хэгдэнэ гэжэ Советскэ Союз бүри тиихэдэ hануулдаг hэн. Теэд [...] юун боложо байнаб? Бундес[...] мартын 25-най шиидхэбэри Б[...] Германиин дай жүрөөдэгшэдые [...] маар зэбсэгжүүлхэ бүхы ха[...] нуудые дэлижэ үгэбэ.

1954—1955 онуудта болоhон [...] рижска хэлсээн дээрэ Баруун [...] мани хинажа байгдаха, [...] гаа бү зобогты гэжэ францу[...] илангаяа оролдосотойгоор най[...] жа байдаг ажал-ябуулагшада[...] да нэгэ иимэ асуудал:—хаана [...] рэ хиналтатнай?—гэhэн ас[...] табихаар бологдоно. Парижа[...] дамжануудай бундесверэй с[...] дуудай сабхяар дэбhэгдэжэ [...] дал эдэ ажал-ябуулагшад [...] орохо юм гээшэ гү?

Атомна зэбсэгүүдээ ФРГ [...] гэй командованиин, тайлба[...] хэлэхэдэ, Америкын генерал[...] зүбшөөлөөр лэ хэрэглэжэ [...] юм гэжэ мүнөө НАТО-гэй [...] Европын хабаадагшадай hана[...] заhана. Иигэжэ англичану[...] гү, али французуудай, бельги[...] дэй гү, үгышье hаа норвежец[...] hанааень амаруулха бэрхэтэй [...] hанагдана. Дэлхэйн атомна [...] үүсхэхэ асуудалые шиидхэхэ [...] гэй урдын гитлеровецүүдэй, А[...] кын генералнуудай гарта [...] байhан, тиимэ түсэбэй ямар [...] тухайнь хэлэлтэшьегүйл!

Мүнөө гүрэнүүдэй үндэр дээ[...] шаалтанарай хоорондо зүблөө[...] тухай хэлсээнэй боложо бай[...] дэ Баруун Германиин армиие [...] маар түргэн саг соо зэбсэгжү[...] оролдожо байгшад өөр дээрээ [...] хүндэ харюусалга абана. Ара[...] энэ зүблөөе хүлеэжэ [...] Юундэб гэхэдэ, тиимэ зүблөөн [...] лоо hаа, уласхоорондын түгшү[...] тэ байдалые заhаруулха, [...] аюулые hуларуулха, буу зэбс[...] тээн гаргалгые хорихо талаа[...] дото хэмжээнүүд бэелүүлэгдэ[...] халха гэжэ найдагдана бшуу. [...] бээ ФРГ-эй атомаар зэбсэг[...] захалаа hаань, буу зэбсэг ху[...] талаар гүрэнүүдэй хоорондохи [...] сээндэ шэнэ hаад түбэг заатагү[...] болохо, Баруун Германиин [...] тельствода, тэрэниие энэ замда [...] хижэ байhан бусад оронуудай [...] вительствонуудта энээнэй түлө[...] рюусалга буухын ехээр бууха[...]

Советскэ Союз, Хитадай А[...] Республика, социалистическэ [...] гүрэнүүд, мүн тэрэшэлэн ам[...] тайбан политикаяа эрид [...] ябуулдаг бусад бэеэ даанхай [...] нууд уласхоорондын түгшүү[...] байдалые hуларуулхын, [...] аюулые сарахын тулада саг [...] жэ оролдоно. Гүрэнүүдэй [...] дэр дээдэ тушаалтанай [...] зарлахын тулада үсэд шангаа[...] сэжэ, зэбсэгтэ хүсэнүүдээ хо[...] талаар бодото алхамуудые [...] тиигээд мүнөө ядерна буу [...] туршахаяа нэгэ талаhаа боли[...] жэ,— энээн тухай мүнөө СС[...] Верховно Советэй үмэнэ ас[...] табяад байхадаа, эб найрам[...] сахин хамгаалха, бэхижүүлхы[...] лада хайшан гэжэ эдэбхит[...] тэмсэжэ болохоб гэжэ СССР[...] шээ харуулна.

Баруун Германиин армиие [...] на, ракетнэ буу зэбсэгүүдээр [...] сэгжүүлгые Германска Демо[...] ческа Республикын, Польшы[...] хословакиин болон социалисти[...] бусад оронуудай эрид шууд [...] шааhан мэдүүлгэнүүдые [...] сэдьхэлээ ханан угтанабди. Б[...] Германиин дай жүрөөдэгшэд[...] рэнэй далайн саанахи тухира[...] түсэбүүдэй Европын амгала[...] бан байдалда ямар ехэ ак[...] байhыень тэдэнэр hайса [...] байна. СССР, мүн бэеэ хам[...] Варшавска договорто хабаа[...] бусад гүрэнүүд иимэ ушарай т[...] доод байхада зохихо тобшол[...] жэ, шухала хэмжээ абаха [...] дань найдахаар.

Бата бэхи эб найрамдалай [...] тэмсэл хадаа Советскэ Союз[...] даадын политикын гол зор[...] байhан зандаа. Имагтал энэ[...] оронуудай хүн зоной, эб найр[...] лай, хуби заяанай түлөө hа[...] зобожо байhан hайн hайхан [...] гоор Советскэ правительство [...] на, водородно буу зэбсэг т[...] гаяа Советскэ Союзай нэгэ т[...] болюулха тухай дурадхал [...]

Хүндэтэ депутадууд, энэ ду[...] лые СССР-эй Верховно Сове[...] жэхэ бэзэ гэжэ найдажа [...] мэдүүлхыем зүбшөөгыт. Бүхы[...] хэй дээрэ эб найрамдал бэхи[...] агуухэ хэрэгтэ манай социа[...] ческэ ороной оруулжа байга[...] бодото алхамые бүхы арадуу[...] дэрөөр сэгнэхэ байhандань ям[...] hэжэглэлтэ байхагүй.

Түгэсхэлдөө нүхэр Гр[...] Советскэ правительствын даа[...] ряар энэ асуудал тушаа СС[...] Верховно Советэй тогтоолой [...] тые уншаба.

(Нүхэр А. А. Громыкын [...] лэжэ байха үедэ оло дахин [...] альга ташалган боложо бай[...]

Редактор Ц. Ц. ЦИБУД[...]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина 26. Телефоны редакции: редактора 46-32. зам. редактора — 32-74. отв. секретаря — 27-37. отделов: партийной жизни и экономики — 47-59, пропаганды и местной информации — [...] культуры и быта — 34-05, писем трудящихся и переводов — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия — 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н 00698. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. №